UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Index Baldi Pervsini. I. V. D. In prælectiones in totum Codicem Iustinianeum locupletißimus

... In Qvartvm Et Qvintvm Codicis Libr. Praelectiones / Additionibvs Philippi Decii ...

Baldus

Lugduni, M.D.LXI.

Rescindenda venditione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95990

Visual Library

meruit a liberto:ſed vir.lꝫ iure poteſtatis ſit acquiſitū ſibi ex legali
prouidētia, vñ qꝛ actiōe de dote nō tenet,nec ad id qđ loco eiꝰ ſucce-
dit tenebit.vt eo.ti.l.ſi cū dotē.§.trāſgrediamur.⁊ qꝛ nō eſt eadē rō,
non eſt idē ius ſecūdum Pet.Sꝫ Bar.đt ꝙ dꝫ poni caſus in ſoce-
ro.q recepit ſeruū ineſtimatū in dotē quē manumiſit,nā qđ ꝓpterea
inde conſecutus eſt,nō tenet reſtituere,quia condictio ex lege iulia
de maritādis ordinibus,nec aliqua alia cōdictio ex lege,hꝫ locū niſi
in caſu expreſſo in lege,cū cōdictio ex lege ſi ſit ſtricti iuris,⁊ lex que
ipſam condictionē parit,propterea dicit qđ illa lex iul.eſt cōtra iu-
ris ciuilis regulas.vt.ff.de preſcriptis ver.l.naturalis.in fi.vbi đr ꝙ
ille q habet libertū,non dicit locupletior.Sed ibi loquit in cauſa,in
qua nō orit repetitio.ſecus in dote.⁊ ideo in caſu Bart.puto cōpe-
tere vtilē cōdictionem ex lege,ꝓpter omnimodā identitatē ratio-
nis.vt.ff.de ritu nup.l.libertū.§ ſenatuſcō.⁊.j.de reuo.dona.l.his ſo-
lis.⁊.d.l.filium habeo.ad hoc facit tex.no.in.x.col.q̄ fuit prima cau-
ſa bene.amit.c.j.§.ſed quia.ibi.ſi qua fuerit antiquioribꝰ cauſis ſimi-
lis ſeu maior,⁊ tñ ibi loquitur in condictionibus ex maioribus,que
ſtricti iuris ſunt.ſicut condictio ex lege ſcripta.vbi autem caſus eſt
omnino diuerſus,ſtrenuꝰ Iuriſperitus ſicubi talis caſus emerſerit,
qui cōſuetudine feudi ſit cōprehenſus,abſqꝫ calūnia vti poterit lege
ſcripta.vt eſt caſus no.in tit de feudi cogni c.Obertus.§.ſtrenuus.
col.x.¶ †Et nota qđ quidam cōſiderant conſuetudinē,⁊ ſit extenſio
de ſimilibus ad ſimilia,quatenus deſiderat equitas.vt.ff.de legibus.
l.de quibus.Idē.ſi declarant legē [a]ſcriptā.vt.j.de furtis.l.ſi quis ſer-
no.⁊ dic vt ibi.Si autem deſiderant verba legis, vt qꝛ eſt generale
ſtatutum ꝙ ſtatuta debent ſeruari ad literam,[b] tunc non fiat extēſio,
qꝛ litera dicit ꝙ que oculis videntur,non que ſolo intellectu ꝑcipiū-
tur.vt.l.j.in prin.ff.de his que in teſta.delē.⁊ hec ſufficiāt in iſto paſ-
ſu.¶ †Ulterius.nunqd obſides [c]poſſunt.dari.gl.dicit ꝙ vſurpatum
eſt qđ ſic.hoc autem qđ dicitur in gl de obſidibus.ſic intelligēdū cre-
do.ꝙ obſides proprie dicantur.qui dātur inter veros hoſtes.de qui-
bus dicitur.ff.de capti.l.hoſtes ⁊ tales de iure dantur.quia etiā iure
corū datio approbatur : vt.ff.de teſt.l.obſides.⁊ de iure fiſc.l.ait Di-
uus.ſed verū eſt ſicut bella ſunt inter gentes ⁊ homines.licet nō dicā-
tur ꝓprie hoſtes:vt.d.l.hoſtes.⁊ captiuitates etiā.que omnia de iu-
regentium introducta fuerunt:vt.ff.de iuſti.⁊ iur.l.manumiſſiōes.⁊
l.ex hoc.ita ⁊ obſidum datio ad ſimilitudinem illius obſidiatiōis eſt
inducta.i quo caſu ſicut dicimꝰ dicta bella eſſe licita.vt ibi no.eo caſu
puto captiuitates ex eis deſcendētes ⁊ obſidiationes eſſe licitas.cū
ſit quedam ſequela captiuitatū ⁊ bellorū.arg.ff.de rei vē.l.⁊ ex diuer-
ſo.in eo qđ dicit eorū errore de fructibꝰ.⁊ ſicut captiui i ſingularibꝰ
bellis nō mutant ſtatū:vt.d.l.hoſtes.nec ſeruire cōpellunt.ſed ſolū-
modo detinentur,vt per hoc deueniatur ad meliorē pacē.ita nec ta-
les obſides mutant ſtatū.nec ſeruire cōpelluntur:ſed ſolum retinen-
tur,vt per hoc melius obſeruentur cōuentiones,propter quas dati
ſunt:quoniam de ſimilibus ad ſimilia eſt procedēdū:vt.ff.de legi.l.
nō pñt.⁊ legibus ſequentibus.¶ Et eodē modo puto ꝙ etiā inter
priuatos poſſint dari obſides ad ſimilitudinē predictorū,ꝓpter ob-
ſeruantiam eorū que fieri cōſueuerūt,nō vt ſint pignori creditori,ita
q habeat ius in eis,ſicut habet in pignore,vt poſſit eos cogere ad
ſeruiendum,vt poſſit eos locare aliīs,vel pignorare.talia enim fieri
ꝓhibitū eſt,⁊ penā meret,extra.de pig.c.ij.in aut.vt nulli iudic.§.qꝛ
vero ⁊ huius.⁊.ff.que res pig.obli.poſ.l.ſi.⁊.j.q̄ res pig.obli.poſſ.l.
qui filios.⁊.ſ.de actio.⁊ obli.l.ob es.⁊ aut.ibi poſita.ſed ſolūmodo ꝑ
obſeruationem cōuentionum licite poſſunt retineri : vt extra de iure
iur.c.ex reſcripto.⁊ de arbi.c.expoſita.⁊ habet talis datio obſidū ta-
lem effectum,quod ille qui ſic datus eſt,⁊ cōſenſit,adeo de iure tene-
tur,quod ille qui retinet,nō poteſt dici facere iniuriā.neqꝫ dolū cō-
mittere in retinēdo,nec de hoc poteſt ab ipſo retēto.vel ab ipſo dā-
te:vel ab alio conueniri,qui nō habet ius in eo:vt.ff.de lib.ho.exhi.l.
iij.§.ſi quis volentē.⁊ de iniu.l.j.§.vſqꝫ.ſed ſi alius qui habet ius i eo,
non conſenſit ⁊ ratione ſui iuris velit eum reuocare,credo quod po-
terit:vt.d.l.j.§.vſqꝫ.⁊.ſ.de act.⁊ obli.aut.Imo.non tamē poterit eū
petere [d] qui eum recepit,quia non hꝫ ius in eo,ſicut habebitur in re
obligata.⁊ ipſe ad hoc ſe nō obligauit,nec ꝑ alium obligari potuit.
vt inſti.de inut.ſtipu.§.ſi quis alium.⁊.ff.de fideiuſſ.l.ſicut reꝰ.Sed
ſi non cōſentiat datus,nec contradicit,forte qꝛ infans,vel forte aliꝰ
maior,puta quod ſi fuit datꝰ ab eo qui habet ius in eo,⁊ eū inuitum
poterat retinere,ſicut etiam pater filiū,quē in poteſtate habet Ba-
ro,vel ciuitas ſubditum ſuum, vel Abbas monachum ſuum.in his
que ſpectant ad negotia ſue reipu.vel ſui monaſterij,credo quod va-
leat datio quantum ad dantem ⁊ recipientem.vt ipſe dans reuoca-
re non poſſit.⁊ recipiens cōtra eū poſſit retinere vſqꝫ ad ſatiſfactio-
nem ſicut ipſe dās poterat.vt argu.d.l.de lib.ho.exhi.l.iij §.proinde.
j.⁊.ij.reſponſo.⁊.d.c.ex reſcripto.Sed cōtra ipſos proclamantes in
ſuum ſtatum non credo recipientem habere retentionem,cum eorū
voluntas in hoc nō interuenerit,argumen.inſti.de noxa.§.fin.⁊.ff.de
noxa.l.noxali.⁊.l.ſequenti.⁊ de pac.do.l.cū dos.ij.reſpon.Nicolaus
de mata.

¶ De reſcindenda venditione. Rub.

1 ☞ Subſtantialibus deficientibꝰ,deficit con-
tractus.⁊ nu.2.⁊.3.
4 Contractus factus in carcere,an valeat:
5 Iuſtus metus quis dicatur:

¶ Ad euidentiā per modum breuis ſummu-
le premitto,quod contractus emptionis ⁊ vē-
ditionis requirunt quedā ſubſtantialia:quedā
naturalia:⁊ quedā accidentalia:vt.ff.de cōtra-
1 hen.empt.l.pacta conuenta.¶ †Itē deficiēti-
bus ſubſtantialibus,deficit contractus,tamen
quatenꝰ de facto eſt ꝓceſſum,de facto reſcin-
ditur,etiam ſi fuerit interpoſitum decretū.qđ
e ſi Iudex de facto [e]ꝓceſſit,de facto debet reuo-
care:vt.ff.de contrahē.empt.l.ſi cū fundum.⁊
ſubſtantialia quedam reſpiciunt ſubſtantiam
perſone : vnde ſi ſeruus hereditarius emeret
vſumfruc.non valeret emptio,quia nō eſt ca-
pax.Itē ſi fuerit minor,vt.ff.de ſtipul.ſeruo.l.
vſufructus.monachus aūt ſtipulādo,vel emē-
do vſumfructum,aliquid operatur:quia equi-
paratur ſeruo viuentis:non ſeruo mortui:qꝛ
eccleſia nō moritur.Quedam ſunt de ſubſtan-
tia conſenſus,ſicut eſt quod ſimul cōſentiant:
non autem vnus hodie:alter cras:vt.ff.de act.
⁊ obligatio.l.conſenſu.⁊ not.ſ.de ſac.ſanc.ec-
cle.l.Illud.¶ Item ſi collegium emit nō ſuf-
ficit ꝙ vnus de collegio cōſentiat hodie:alter
cras,quia ſunt in ſuis conſenſibus ſingulares.
⁊ non coniuncti:vt.l.⁊ ſuū heredem.§.ſi.ff.de
pac.ibi ſi conuenerint in vnum.quedā ſunt de
ſubſtātia materie, nā materia debet eſſe talis
ſ ꝑ qua debeat poſſe ꝯhi,vñ non dꝫ eſſe ſacra
vel alia q̄ nō ſit in cōmertio hominū,tñ empto
re ignorāte naſcitur actio ad intereſſe:vt.ff.de
2 contrahē.empti l.⁊ liberi.¶ † Quedam autē
ſunt de ſubſtantia forme,nā licet ꝯctus ēptio-
nis ⁊ vēditiōis perficiat ꝑ cōſenſum,tamē for-
ma eſt neceſſaria , nam quando vendit res ec-
cleſie,reqrit tractatꝰ ,ſi eccleſia eſt collegiata,
ſi aūt eccl'ia nō eſt collegiata nō reqrit tracta-
tus.Item requirit decretū,ſeu cōſenſus ſupe-
rioris:vt.c.dudū.extra de reb.eccle.nō alienā.
lib.vj.⁊ ſi ſunt res monaſteriorū,ſerua ſecun-
dum qđ legi.⁊ not in.c.monaſteriū.de reb.ec-
cle.non alie.in cle.Item in contractibꝰ mino-
rum requirit forma tradita in.l.magis puto.
§.nō paſſim.ff.de reb.eo.Item ſi alienent res
ꝓdigi,vel furioſi:vt.l.ij.j. de curato.furio.Itē
requiritur ſubſtantia finalis cauſe qua deficiē-
te,contractus reſcindit:vt.j.de pac.inter emp.
3 ⁊ vend.l.cum te.¶ †Quandoque requirūtur
quedam ſolēnitates,q̄ de conſuetudine vel le-
ge municipali ſunt inducte,quibus nō ſerua-
tis,ſubſtantialia videtur omiſſa,⁊ ideo cōtra-
ctus eſt nullus,⁊ hoc verum qñ tales ſolēnita-
tes requiruntur tempore cōtractus,vt cōſen-
ſus propinquorum ex forma ſtatuti,ſed ſi req-
runtur poſt contractum in ſuo eſſe fundatum,
tunc contractus non eſt nullus:ſed non debet
executioni mandari:vt.ſ.de precib.impe.offe.
l.vniuerſa.et dic vt ibi. Requiritur etiam in
contractu ſcientia:quia ignorantia remouens
conſenſum ab actu,vitiat contractum:vt.ff.eo.
l.In venditionibus.¶ Requiritur etiam qđ
contractus ſit factus ſpōte.vt infra,eod.l.j.nā
vt eleganter ait Innocen.ſiue in ſpiritualibꝰ,
ſiue in temporalibus aliquid non ſponte fiat
per terribilem metum,tenetur quis renūtiare
lucro quod inde poteſt prouenire:vt not.In-
nocen.extra de elec. c.quod ſicut.licet quidam
dicant quod in ſpiritualibus renuntiatio non
eſt neceſſaria.¶ Item requiritur quod ceſſet
dolus.ſed nunc eleganter ait Innocentius ſi-
f cut maior metus nō excuſat,ita dolus [f] nō ex-
cuſat,niſi ſit talis qui caderet i prudentiſſimū.
extra.quod me.cau.c.cū dilectus.per Innoc.
r r

a ¶ Idē ſi decla-
rāt. Pondera.qꝛ
idē Bald.in.l. ad
ꝓbationē.ſ.đ ꝓb.
tꝫ contra. vide q̄
ibi remiſſ.Andr.
Barb.
b ¶ Ad literā.Qñ
ſtatutū dꝫ ad lite
rā ſeruari,an reci
piat extēſionem
vide no.ꝑ Bart.
in.l.oēs ꝓplī.i ſi.
vj.q pri.ff.de iu-
ſti.⁊ iure.⁊ Imo.
in.l.Ceſar.ff.de
publica.
c ¶ Obſides.Uiđ
hic ꝑ Azo.⁊ no.
in.l.ob es.⁊ aut.
ibi poſita. vbi ꝑ
Bal.ſ.de actio.⁊
oblig.⁊ Barto.⁊
Imo.in.d.l.obſi-
des.ff.de teſta.
d ¶ Petere.Uiđ
ꝑ hoc qđ not.i.l.
j.i pri.de li.homi.
exhi.hic allegata.
e ¶ De facto.Fa-
cit ad ea q̄ dixi
poſt Bar.in.l. de
vnoquoqꝫ.ff.de
re iudicata.
f ¶ Dolꝰ.Not.ad
hoc vt dolus ex-
cuſet.requirit qđ
cadat in pruden-
tiſſimū.not.ergo
ꝙ ſicut metus ex-
cuſat,ita ⁊ dolus
ideo dixit Io.de
imo.in ꝯſi.cix.qđ
ſicut cōfeſſio me-
tu facta non tꝫ in
tormētis ſine in-
dicijs.ita ⁊ ꝯfeſ-
ſio extorta dolo,
nō exiſtētibus in
dicijs non nocet.
vide ibi.⁊ pōde-
ra diligēter Bal.
hic.q dicit ꝓ do-
lo,vt cadat i pru-
dentiſſimū.certe.
d.c.cū dilectꝰ.lo-
quitur de viro cō
ſtante,⁊ pariſicat
dolū , ergo ſuffi-
cit ꝙ cadat i pru
dētē.⁊ ſic non bñ
loquit.Itē pōde
ra.l.metū. loqtur
de cōſtantiſſimo.
ergo lex canonica
aliter loquitur.
And.Barb.

4 ¶ † Itē requirit quod ille qui cōtrahit nō ſit
a in carcere [a] ſed ſit ſui proprij corporis in liber-
tate: q2 vbi nō eſt libertas corporis, ibi nō pſu
mitur eſſe libertas mentis. vt extra. quod met.
cau. c. j. ꝛ. ff. qd met. cau. l. qui in carcerē. ꝛ hoc
eſt verū. niſi cōtractus ſit vtilis ipſi carcerato,
puta tendens ad ipſius liberationem, ꝛ nō re-
dūdaret expſſe vel tacite ad vtilitatē indebite
carcerantibus: vt no. ff. ꝙ me. cau. l. metū. §. ſed
5 licet. ꝛ. ff. de neg. geſt. l. nā ꝛ Serui9. ¶ † Quis
b autē ſit iuſt9 [b] met9, ꝛ qñ intelligitur qs ſimu-
late ſeu ſponte facere, arbitrio iudicis relin-
quitur ſm Inn. qui ita eleganter no. in. d. c. cū
dilect9. ¶ Reſcinditur etiā venditio per edi-
litias actiones: vt. j. de edil. actio. p totū. debēt
etiā eſſe perſone etatis legitime, ꝛ vtrū etas
suppleatur per iuramentum. dic vt dicā. j. eo.
l. ij. Cetera que ad ſummulam pertinent, vide
hic per Azo. in ſumma. Bal.

¶ Lex prima.

Si pater. Reſcindit vēdi-
tio facta p metū
maxime pretio reſtituto. hoc dicit.
¶ Oppo. nam iſta dictio maxime.
implicat quod debet reſcindi, etiā non reſtitu
c to pretio. [c] ſed iſtd eſt falſum: vt. l. iij. ꝫ. quod
me. cau. Sol. aut cōſideramus originē petitio-
nis. aut proceſſum in integrū reſtitutiōis. ſi q-
dem conſideras originē, nō eſt neceſſe pretium
offerri. Sꝫ ſi cōſideras proceſſum in integrum
reſtitutionis, tunc cū actio qd metus cauſa ſit
quedā reſtitutio in integrum. vt. ff. de in integ.
reſti. l. j. apparet ꝙ vltro citroqꝫ res reponatur
in ſtatum priſtinū. alias nō eſſet reſtitutio ī in-
1 tegrū. Et ideo quo ad id eſt neceſſe pretiū red-
di. vel in iudicio offerri. alias Iudex nō debe-
ret reſtituere in integrū niſi pnūtiādo hincin-
de ſecundum naturā actionis. ¶ † Ex hoc no.
quod offerri nō eſt de ſubſtātia libelli: ſed per-
tinet ad iudicis equitatem, vt non iubeat rem
reddi niſi reſtituto pretio. ſimile. ff. eodē. l. fun-
dus. Alij dicunt qd dictio maxime. abūdat. ſed
predicta ſolutio verior ꝛ vtilior eſt: q2 non de-
bet quis pretextu metus ſibi illati lucrari cum
aliena iactura. arg. ff. de inſtito. l. ſi quis māci-
pijs. §. pculus. ꝛ in iſta equitate gñali fundan-
tur omnia remedia in integrum reſtitutionis.

a ¶ In carcere. No. licet contractus cum carcerato initus ſit inualidus: fallit tamē ſi ille contractus ſit vtilis carcerato. vide Bald. in l. ab eo. j. quo. et qñ iud. Bar. in. l. q in carcerē. ff. qd me. cau. ꝛ in. l. q a latronibus. ff. de teſta. ꝛ ibi Bald. ꝛ Imo. ꝛ Inno. in. c. cum locum. de ſponſ. Andr. Barba.

b ¶ Iuſtus. Adde Bald. in l. iij. j. de his qui per met. iud. nō app. in princ.

c ¶ Pretio. Utrū petens cōtractū meticuloſum reſcindi, habeat neceſſe in libello offerre ſe paratum reſtituere pretiū qd habuit: facit ꝙ no. Bal. i. l. filie. la. ij. j. d colla. tamē in caſu. l. ſe. Bar. ibi in ver. vidímus perfectiſſime. vult qd in libello fiat oblatio. ꝛ adde. l. edicto. ꝛ ibi Bald. ꝫ, ſi aduer. fiſ.

1 ¶ Equitas prefertur rigori.
2 Licitum eſt cōtrahentibus inuicē ſe decipere.
3 Lex ſecunda. C. de reſcin. vend. an habeat locū in tranſactione.
4 Remedium quod habeat lex ſecūda. C. de reſc. venditione.
5 Edilitie actiones an habeant locum in rebus inanimatis.
6 Lex ſecunda. C. de reſcin. ven. an habeat locum in omnibus contractibus.
7 Arbiter ſi aſſumitur in contractibus ſtricti iuris, arbitramentū eius reducitur ad arbitrium boni viri.
8 Venditor ſi ſciens vendat rē minori pretio, an habeat beneficium. l. ſecunde. C. de reſcin. vēdi.
9 Quid ſi eſt dubium an ſciuerit valorem, vel nō.
10 Quid ſi ſit dictum in contractu: ꝛ illud quātū plus eidem emptori donat.
11 Venditor faciens pactum ꝙ reddendo pretiū vſqꝫ ad certum terminum ſibi reddatur. an tale pactum valeat.
12 Quid in minore vendente cum iuramento.
13 Iuramentum an aliquid operetur in cōtractu prodigi.
14 Obligatio alternatiua nunquid ſit in hac. l.
15 Emptor an poſſit ſupplere vſqꝫ ad dimidium ſi ſit conuentus.
16 Lex ſecunda. C. de reſcin. vendi. an habeat locū ſi ſit deceptio in vno nummo vltra dimidiam iuſti pretij.
17 Pignus an reſoluatur reſciſſa venditione.
18 Lex. ij. de reſcin. vendi. an habeat locum ſi vna eccleſia vēdat alteri.
19 Libellus in actione reſcin. ven. qualiter procedat.
20 Lex. ij. C. de reſcinden. vendi. an habeat locum ſi emptor ſit deceptus vltra dimidiam.
21 Exēplum ponit de venditore decepto.
22 Quid ſi non dominus vendit.
23 Vēditor, ſi tādiu abſtinuit agere donec cura actoris res eſt lōge melior effecta, vtrū debeat repelli, etiam ſi nondum ſit preſcriptum.
24 Vēdidit quis rem meam me cōſentiente minus dimidia iuſti pretij tamen fui participans in hoc pretio, cui noſtrū cōpetat remedium l. ij. de reſcin. ven.
25 Deceptio vltra dimidiam iuſti pretij, qualiter probetur.
26 Res ſi eſt vendita pro decem. ꝛ teſtes dicunt quod tēpore vēditionis valebat quindecim. ꝛ plus, nec declarant illud plus, nūquid iſti teſtes concludenter probent.
27 Et an probatio poſſit fieri per inſtrumenta.
28 Eſtimatio rerū immobilium per quos melius probetur.
29 Tempus quod debeat conſiderari in decepto vltra dimidiam iuſti pretij.
30 Teſtes quidam deponunt de maiori ſumma, quidā de minori, quibus credetur.
31 Statuto cauetur ꝙ in venditione preferatur conſors: ſi iſte conſors vult dare nūc decem, aſſerens rē non plus valere, duo alij volūt dare quindecim, vtrum preferatur conſors, an illi duo.

d ¶ Septimo. Vide Bald. j. ead. l. in. iiij. qd.

¶ Lex ſecunda.

Rem maioris ptij. Hec eſt no. ꝛ vtilis lex, ꝛ eam vtiliter legam.
Ubi re ipſa vēditor vltra dimidiā iuſti pretij decipitur, ex
equitate hui9. l. tā ipſi, quā heredi eius ſuccurrit, vt vel reſti-
tuto pretio res ei reddatur, vel iuſtū pretium ſuppleatur, ꝛ electio
eſt emptoris. h. d. not. Diuiditur in tres partes. In prima narratur
thema. ex quo elicit tacita qſtio. In ſecūda ponitur qſtiōis ſolutio.
In tertia ſubditur reſponſionis declaratio. ſecunda ibi humanum.
1 tertia ibi minus autē. ¶ † No. qd equitas prefertur rigori cōtract9,
in verbo humanum. ¶ Secūdo not. ꝙ aut cōtractus debet reſcindi
per intolerabile damnum, aut ſupplendo iuſtificari. ¶ Tertio. no. ꝙ
electio ſolutionis competit reo. ¶ Quarto ꝛ vltimo no. qd tunc di-
citur enormis leſio, quando eſt vltra dimidiam iuſti pretij: iuſtū aūt
pretiū intellige. i. equum ſecundū equitatem iudicis, attēto eo quod
videt cōmuniter equū ſecūdū opinionē vulgi, vel ſecūdū eſtimatio-
2 nem diſcretarū perſonarum. vt. j. dicā. ¶ † Op. nā lege cauetur qd li-
citum eſt cōtrahentib9 ſe inuicē decipere: vt. ff. de mino. l. In cauſe.
la. ij. § pe. ſi hoc eſt licitū, ergo nō dꝫ reſcindi. hic aūt dicit ɔtrariū quare
male. Sol. l. ɔtraria loquitur attento rigore. ſed attenta equitate dꝫ
diſtingui, ſicut diſtinguit hec. l. vtrū deceptio ſit vltra dimidiā iuſti
pretij. vel intra. vel vſque: nam intra ꝛ vſqꝫ tolerantur. ſupra vero re-
medium dat: vt hic. ¶ Secūdo oppo. ꝙ etiā pro minori leſione (dū-
modo nō ſit minima) cōpetat remedium ad contractū reſcindēdum:
vt. ff. de in iteg. reſt. l. ſcio. ¶ So. ibi loquit d remedio introducto ſpe
ciali fauore: vt per reſtitutionem in integrū in contractibus mino-
rum. hic autē de remedio generali propter equitatē hui9. l. ¶ Ter-
tio opp. nā vbi interuenit deceptio: ibi videt eſſe dolus. ſed ſi dolus
interuenit in cōtractu etiā ꝛc. in minori ſumma prompta ſunt reme-
dia: vt. ff. de dolo. l. ꝛ eleganter. in prin. ꝛ. §. j. Sol. quedā eſt deceptio
proueniens ex induſtria deceptiua, ꝛ tunc loquitur cōtrariū. quedā
eſt deceptio alias proueniens ex induſtria negotiatiua, ꝛ tūc loquit
hic. ꝛ. j. eo. l. ſi voluntate. ¶ Induſtria aūt deceptiua qñqꝫ puenit ex
furtiua rerū occultatiōe: vt. ff. de pac. l. tres fratres. quādoqꝫ ex falſa
perſuaſione: vt. ff. de actio. emp. l. Iulia. §. per cōtrariū. quandoqꝫ ex
doloſa diſſimulatione: vt. ff. de cōtrahē. emp. l. ea que. §. fi. ꝛ. l. qd ſepe.
§. fin. quādoqꝫ ex ſubiecti corruptiōe: vt q2 res deterioratur: vt. ff. de
dolo. l. ꝛ elegāter § nō ſolū. ¶ Quarto op. ꝛ videt etiā ꝙ ppter modi
cā leſionē recedat a cōtractu. dūmodo nō ſit minima: vt. ff. pro ſocio.
l. vnde ſi iſſerue. Solu. ibi cōtrahit mediāte arbitratore q debet eſſe
vir bon9, ꝛ equ9: hic cōtrahitur immediate p ſeipſum, nā latiorē ha-
bet quis poteſtatē in ſuis, quam in alienis rebus diſponendis: vt. l.
etiam. §. j. ff. ſolu. mat. ¶ Quinto ad idem de. l. officio. ff. de cōtrahē.
emp. vbi officio iudicis ēt modica leſiōe reformatur ɔct9. ¶ So. ibi
nō reformatur rōne iniqtatis, ſed rōne impoſſibilitatis: q2 ille locus
proprie nō poterat includi in cōtractu: lex autem noſtra loquitur in
contractu reformando, propter iniquitatem cōuentionis. ¶ Sexto
oppo. ſi vltra dimidiam, ergo videtur quod contractus ſit nullus. vt
ff. de contrah. empt. l. domū. Solu. ibi cōtract9 deficiebat in re ipſa
d ꝛ ſic ſubſtātia. hic aūt in qualitate. ¶ Septimo [d] opp. qd non dꝫ agi
ad redhibēdū vel ſupplēdū: ſꝫ actiōe d dolo: vt. ff. de ver. ob. l. ſi qs cū
aliter. Solu. qdā dicūt ꝙ aut loquimur in ɔtractib9 bone fidei, in qui-
bus deſiderat ſumma equitas. vt. l. bona fides. ff. depoſiti. ꝛ tunc lo-
quitur hic. aut in contractu ſtricti iuris, ꝛ tunc loquitur contrariū.
quia non

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

qꝛ nõ habet locũ prouiſio huius.l.ſed exceptio doli ante rẽ traditã.
poſt antẽ rẽ traditã.vbi interuenit deceptio re ipſa nõ ex animo.leſus
eſt deſtitutus omni remedio ſecundum Pet.qui cũ eſſet tutꝰ exce-
ptione mere odioſa,ſcilicet doli.ſoluendo ꝑ errorẽ iuris nõ cõdicit.
vt.ff.de cõdi.inde.l.qui exceptionem.tu dic quod habet locũ cõditio
incertiᵃ vt res ponatur in ſtatu debito:vt.ff.de actio.emp.l.ſi tibi li-
berum.ff.de vſufr.earum rerũ.l.hoc ſenatus.§.j.ff.de condi.indeb.l.ſꝫ
ꝛ ſi me putẽ.§.cũ inter.vel actione in factũ ſubſidiaria.vt.ff.de pre-
ſcrip.verb.quoties.ꝛ.ſ.de arbi.l.ne in arbitris.ꝛ.ſ.de ſacroſan.eccl.l.
Sancimus.nam etiam in contractibus ſtricti iuris deſideratꝰ equi-
tas:vt.ſ.de actio.ꝛobli.l.bonã fidẽ.licet ergo non habeat locũ actio
ex eo contractu,qꝛ in contractibus ſtricti iuris Iudex ſuam formã
condẽnationis reſtringere debet ad formã cõtractus.vt no.in.l.In
hac.ff.de cõdict.triti.tñ habẽt locũ alia remedia ſubſidiaria.propter
3 equitatem ſeruandã,ꝛ iniquitatem vitandã.¶ † Octauo opp.quod
ratione deceptionis vltra dimidiam iuſti pretij non ſuccurritur leſo
vt.ff.ad treb.l.Lucius.§.fi.Sol.ibi ſpeciale in contractu trãſactiõis.
¶ Primo.qꝛ tranſactio equiparatur ſentẽtie.ar.ff.de tranſac.l.poſt
rem.¶ Secundo,odio litium.vt.ſ.de plus peti.l.j.¶ Tertio.quia
tranſactio eſt contractus liberatorius,ꝛ in contractibus liberatorijs
non habet locum lex noſtra:vt.ſ.de tranſac.l.ſub pretextu ſpecierũ.
hoc tꝫ Dy.Iac.de are.Ray.ꝛ Cy.¶ Sed Bar.dꝫ qð eſt aduertẽdũ
qꝛ ſi in tranſactiõe quis eſt deceptus vltra dimidiam valoris rei.nõ
habet locũ hec lex:ſed ſi eſt deceptus vltra dimidiã eius quod vale-
bat dubiꝰ euẽtus litis,tũc habet locũ hec lex.Similis cõſideratio
nota.ſ.manda.l.per diuerſas.in glo.magna.ꝛ per hoc cõſuenit ipſe
dare talẽ doctrinam,qð arbitramẽtũ petitur reduci ad arbitriũ bo-
ni viri,ad detegendã iniquitatem arbitramenti:cũ arbitramentũ ſit
tranſactio.vt.ſ.de iu.auſ.ſi vero contigerit.nõ ſufficeret ꝓbare quod
arbitrator arbitratus eſt aliter ꝙ̃ ius eſſet.Sed deberet probare qð
ipſe arbitratus eſt minus,vel plus ꝙ̃ valeret dubiꝰ litis euentus.et
hec eſt practica ſolẽnis,cuiꝰ ſunt hec verba ſecundum eum in hac.l.
¶ Tu dic quod aliorum doctorũ opi.eſt verior.quod natura trãſ-
actionis nõ reſcinditur pretextu leſionis,dummodo ceſſauerit cõſi-
lium fraudis,ꝛ quod docrina eius quam dicit eſſe ſolẽnem,eſt erro-
nea,tam in natura tranſactionis,quam in alia.que licet non eſſet ve-
ra,eſt tñ bona odio litiũ i arbitramẽto,ꝙ eſſe dꝫ quaſi trãſactio q̃dã
bona ꝛ equa.nõ eſt verũ ꝙ nõ debeat ꝯſiderari niſi ipſa veritas.Vñ ſi
arbitrator i vitate leſit ꝑtẽ,reformabitꝰ.nec eſt tractãdũ d eſtimatiõe
litis:qꝛ ꝙ corã arbitratore proprie non eſt lis,nec litigiũ,nec res liti
gioſa:vt no.Inno.extra.de iureiuran.c.quintauallis.Et quia quan-
doque compromittitur de pretio rei,vbi nõ poteſt lis eſtimari,que
non eſt,nec eſſe ſperatur.ſed tamen ſi inique arbitratur,reducitꝰ ad
arbitriũ boni viri,eſtimata re,nõ lite.vnde dictũ Bar.eſt truffa.ꝛ ita
4 firmiter teneo.¶ † Venio ad q̃ſtiões.ꝛ primo q̃ro[b] qð remediũ indu
cit hec lex:quidã dicũt qð eſt officiũ iudicis,quo i integrũ reſtitutio
imploratꝰ ex cla gñali ſi qua iuſta cã videbitꝰ eſſe:vt.ff.quib.ex cau.ma.
l.j.hoc tãgit gl.ſ.ex quib.cau.ma.l.ex cõtractibꝰ.ſed iſta opi.eſt fal-
ſa.quia in tali officio non daretꝰ electio reo,ſed actori.vt.ff.de mino.
l.iudex circunuento.Alij dicunt ꝙ eſt officium iudicis,quo non
paretur in integrum reſti.ſed ipſo iure competit ad inſtar actiõis.
ꝛ eſt perpetuum:vt.j.de preſcr.xxx.anno.l.ſicut.ꝛ per hũc text.dñ di-
cit authoritate iudicis intercedẽte.Iſtud eſt falſum.qꝛ in officio iu-
dicis concluditur iudici.ſed hic concluditꝰ parti.vnde iſta eſt proprie
actio,cui deſeruit officium.¶ Tertij[c] dicunt quod hic cõpetit con-
dictio ex lege.ſed iſtud non placet.quia cum hec ſit quedam actio,ad
inſtar redhibitorie,eſt bone fidei.ꝛ in ea veniunt fructus.Conditio
autem ex lege eſſet ſtricti iuris,ꝛ non veniret in ea fructus,niſi poſt
moram:vt.ff.de vſufru.l.Videamus.§.ſi actionẽ.ꝛ.ff.de edil.edic.l.
ediles.§.fin.Alij dicunt quod eſt actio ex eo contractu.habens vnũ
caput principale,ſcilicet quod res redhibeatur,ad aliud ſecundario,
ſcilicet quod ſi reus velit ſupplere iſtum pretium:tũc remaneat ſibi.
quia ceſſat cauſa finalis redhibendi,nec mireris quod ad reſcinden-
dum contractũ agitur actiõe ex eo contractu bone fidei:vt.ff.de cõ-
trahẽ.empt.l.ſed Celſus.§.j.ꝛ.l.ex empto.§.ſi quis virginẽ.de actio.
emp.ꝛ hec eſt ipſas veritas:lꝫ etiã de rigore iſte ꝯctus eſſet ſeruãdꝰ.
tñ ex equitate(que iudicio bone fidei ineſt)eſt reformãdus.h.d.tex.
ff.pro ſocio.l.vnde ſi Nerue.ver.ꝑ iudiciũ bone fidei.ꝛ ideo iſta actio
eſt ciuilis,ꝛ ꝑpetua.nec eſt ſicut illa redhibitoria,q̃ pertinet ad edili-
tias actiones,licet illa ſit adiectio ſcðm quoſdã:vt.j.de edili.act.l.ſi
predium.¶ Item non obſt.l.qð ſi mino.§.fi.ff.de mino.qꝛ ibi in re-
ſtitutione,que fit fauore perſone ex edicto de mino.hic in ea q̃ ꝓce-
dit ex equitate cauſe.ꝛ ſic non ob.¶ Et ideo cõcludẽdo,teneo quic-
quid hic dicat Pe.ꝛ Cy.qui videntur dicere ꝙ hoc ſit officiũ iudi-
cis,ꝛ male:quia illud eſt ſtricti iuris:vt inſtitu.de actio.§.actionũ.ꝛ
no.in.l.fi.ff.de condi.indebi.qð eſt expreſſe cõtra tex.l.vnde ſi Nerue.
Item non obſt.ff.de contrahẽ.emp.l.officio.quia ibi cõtractus pro
parte non tenet.ſ.pro illa parte que prius erat emptoris,ſiue loqua-
mur de parte integrali,vt de parte rei:ſiue d parte ſubiectiua,vt de
vſufru.nimirum ergo ſi ibi iudicis officium proponitur:qꝛ ibi con-
tractus quatenus ſit nullꝰ,non pōt oriri actio
ex eo cõtractu.Sed in.l.noſtra contractus te-
net in totũ:ꝛ ideo actio ex eo contractu oriri
poteſt ad decipiendum,eſt enim vnde naſcatꝰ.
quia contractꝰ eſt aliquis,eodẽ modo dico ſi
d arbitriũ eſt iniquum,ſi quidẽ eſt iniquum[d] eſt
nullum:ꝛ quia eſt expreſſus error,agitꝰ officio
iudicis,vt caſſetur inſtrumẽtũ laudi:vt.l.j.§.j.
ff.q ſen.ſine appel.reſcin.ſed ſi eſt aliqð.ſꝫ ini-
quum,agitur actiõe ex eo cõtractu ad recipiẽ-
dũ.ꝛ ita intelligitꝰ.d.l.vnde ſi Nerue.¶ Quid
e autem[e] ſi contractus non tenet,vel reſciſſus eſt
vtrum poſſit agi ad inſtrumentũ cancellandũ:
habes glo.no.i.l.ex empto.§.is qui vina.ff.de
act.empt.ꝛ ſi inſtrumẽtũ nõ reperitꝰ,quis mo-
dus ſit tenendꝰ,habes gl.in.l.huiuſmodi.§.ſi-
cut.ff.de leg.j.¶ Et adde ꝙ interdũ cõtractus
eſt nullus interdũ annullandꝰ,interdũ emẽdã-
dus per detractionem,Itẽ interdum ſupplen
dus ꝑ additionẽ,vñ ſicut qñ eſt minꝰ re,dꝫ eſſe
minus pretio,ꝛ iſta eſt quedã emẽdatio.vt.d.
l.officio.ꝛ.l.domũ.Ita ecõtra ſi eſt plꝰ re.quã
ſit cogitatũ,debet illi pretio addi.In ꝓportio-
nalibꝰ em̃ eadẽ eſt regula augmẽti ꝛ diminu-
tionis.vt.ff.de cõtrahen.emp.l.qui fundũ.§.q
agrũ.¶ Secundo quero,qño eſt qð per legẽ
noſtrã leſio toleratꝰ vſqꝫ ad dimidiã incluſiue:
nam certe videtur quod non ſit toleranda ali-
qua leſio.niſi minima,que non tranſit ad nota-
bilem quantitatem:vt.ff.de edil.edi.l.j.§.pin-
de.ꝛ.ff.locati.ſed addes.§.j.ꝛ.ff.de actio.emp.
l.Julianꝰ.§.qð aũt.Sol.aũt loquimur in dece
ptiõe,que cõſiſtit in pretijs rerũ.ꝛ tũc loquitꝰ.l.
noſtra.aut in deceptione,q̃ cõſiſtit in vitijs re-
rum.ꝛ tunc loquuntur leges cõtrarie.h.d.glo.
f magna in.d.l.Julia.Et ſcias[f] quod rerũ q̃dã
ſunt animate.quedã inanimate.Itẽ rerũ ani-
matarũ quedã ſunt animate anima rõnali vt
homo.ꝛ tũc aut iſta res habet vitiũ corporis
aut mẽtis:aut mixtim.qð dic vt.ff.d edil.edic.
l.j.cum.l.ſeq.vſqꝫ ad.l.ediles aiunt qui iumẽta.
quedam ſunt res animate anima irratiõali.vt
iumẽta,vt puta boues:eq:ꝛ cetera animantia.
ꝛ tũc loquitꝰ.d.l.ediles.cũ.ll.ſeq.Et circa iſta ꝛ
ea que accidunt cauſantꝰ actiões edilitie.id eſt
5 redhibitoria,ꝛ quãto minoris ꝑtoria.¶ † Cir-
ca autem res inanimatas principaliter vẽdi-
tas,nõ habẽt locum actiões edilitie:ſed habẽt
locũ ciuilia remedia,puta actio quanto mino
ris ciuilis:vt.d.l.Julianus.§.quid tamẽ.vnde
ponamꝰ vnũ exẽpliũ in boue,nã ſi quidẽ vẽdi-
tur bos vnꝰ,q ꝓpter morbũ decedit,pōt repe-
ti ꝑtiũ ꝑ actionẽ redhibitoriã,vt.d.l.ediles.§.
loquuntꝰ.in fi.ꝛ.l.ꝙ ſi nollit.§.Idẽ ait homine.
¶ Et ſi dubitatꝰ an ſit mortuꝰ ex paſſiõe mor-
borũ iteriori,dꝫ exuẽtrari,ſeu ſcindi,ꝛ ſi appa-
g ret intꝰ in membris vlcus ꝛ eſt.j.tridum[g] mor
tuus,pretiũ eſt reddẽdũ.ita dicit Jo.in tit.de
emp.ꝛ vẽ.in addi.ꝙ fuit de facto obſeruatũ ꝛ
practicatũ.ſi autẽ qs vendat bouẽ,vel porcum
mortuũ,licet caro ſit inutilis ꝛ morticina,non
habet locum prouidentia edilium currulium:
nec eorum remedia.ſed ad actionem ex empto
confugiendum eſt.per quam agitur quãti mi-
noris emiſſet,ſi ſciuiſſet,ꝛ ſi nihil emiſſet,pre-
tium dꝫ reddi integraliter.qꝛ qð nihil eſt,mi-
nus eſt:vt.ff.d edi.edic.l.bouẽ.§.aliqñ.ꝛ adð ꝛ
dic ꝙ dꝫ tũc quãto minoris emiſſet.hic nõ at-
tẽditꝰ quãto minor res eſt.vt no.in.d.l.Julia.
§.quid tñ.in glo.ꝛ ideo differunt etiã iſte due
actiones:qꝛ in quãto minoris emiſſet,attẽdi-
tur affectio,ꝛ ſingulare propoſitum emptoris.
ſed in quãto minoris res eſt,attẽditꝰ intereſſe
commune.i.quanto res cõiter potuiſſet vendi.
quod verum credo ſed Bart.dicit in.d.l.Julia
qð actio quãto minoris empturus fuiſſet,eſt
ciuilis:ſed quãto minoris res eſt:eſt pretoria.
Prima reſpicit pretium ſingulare reſpectu ꝑ-
ſone emptoris.Secunda commune pretium.
que multũ differunt inter ſe vt.ff.de act.emp.

a ¶ Cõdictio incer
ti.Barto.dicit ꝙ
imo habet locũ
condictio indebi
ti.vt plene ꝑ oẽs
in.l.ſi quis cũ ali
ter.hic alleg.ꝛ vi
de ibi Jmo.ꝛ qð
ibi dixi.Per qð
patet ꝙ Bal.nõ
bñ dicit dari con
dictionem incer-
ti,vel in factũ.vt
ibi dixi poſt Lu
doui.roma.

b ¶ Primo quero.
Vide Bald.in.l.
venditi.la.ij.j.de
actioni empti.

c ¶ Tertij.Hanc
ſimpliciter tenet.
Ang.in.l.ſi id ꝙ
aurum.ff.de ver-
bo.oblig.

d ¶ Iniquũ.Vide
per Bar.l.ſocie-
tatẽ.§.arbitrorũ.
ff.pro ſoc.ꝛ bar.j.
ea.l.in.iij.qð.

e ¶ Quid autem.
Adde Bal.in.l.ſi
pretes.j.quomo-
do ꝛ quãdo iud.

f ¶ Et ſcias.Vide
Bart.in.l.ediles.
§.j.hic all.ꝛ Bal.
in.l.ij.in ver.vlte-
rius oppon.j.de
edic.act.

g ¶ Triduũ.Vide
Bal.i.l.j.j.d edi.
act.ꝛ ang.ꝛ Jmo.
in.l.ſi quis cũ ali
ter.ff.de verb.ob.
Abb.ſicu.in.c.in-
iuſtum.extra.de
rerũ permu.ꝛ ꝙ
no.Bart.in.l.fi.j.
de ſica.

a ¶ Et per hoc. Adde Bal. ſ. eo. l. j. in. j. q.

b ¶ Feudi. Uide Bal. in rub. ĩ. de iure emphy. in ver. q̃ro an valeat. et Lud. ro. in l. j. ſi quis cũ aliter. in. x. fal. de ver. obli. ⁊ Ange. in. l. de q̄bus. ff. de legi.

c ¶ Quarto quero. Idem tenet hic Bar. Spe. cõtra. de emp. ⁊ vẽdi. §. Item dicẽdũ eſt. verſi. ſed nonne. ⁊ Bar. in. l. quiſq̃s. ĩ. eo. ⁊ Azo. hic. p Jo. de Imo. in l. ſi q̃s cũ aliter. de ver. ob. ⁊ Spe. in p̃cal. § ver. quid ſi aliq̃d ſcienter.

c ¶ Quarto q̃ro. Mo. ꝑpetuo qȯ ſi quis renuntiauit remedio huius. l. nõ põt illud intẽtare: vt hic voluit Bal. idẽ dic ſi acceperit creditor iuſſu authoritate iudicis aliquã rẽ debitoris. qȯ nõ põt itẽtare remediũ. l. ij. tex. eſt ſingu. i. l. a diuo pio. §. ſi pignora. iuncta gl. in ver. contentus. ff. de re iudi. lʒ dixerit Bal. cõtrariũ i. l. ordo. ĩ. de exec. rei iudi. vide tex. ſin. limitantẽ hanc. l. in. l. habitationum in prin. ff. de pericu. ⁊ cõmo. rei vend. Quid autẽ ſi iuẽtus eſt theſaurus in domo vẽdita, an poſt poterit intentari remediũ huius. l. ſcḋe, dic ꝙ nõ, facit. l. a tutore. cõiuncta gl. ff. de rei vendi. vide Bal. limitantem hanc. l. in rubri. ſ. ſi aduer. fiſcũ. quid i feudo. vidḋ qȯ no. in. l. nemo. verſicu. ad noſtram. de reb. alie. And. Barba.

l. j. in princ. ⁊ ponit exẽplũ in ſeruo. erat vnus
ſeruus homicida, quem ego non eſſem emptu-
rus ꝑ aliquo ſi ſciuiſſem. ſʒ vnus tyrãnus ha-
beret eũ cariorẽ, aliud ergo eſt vnum, q̃ aliud.
¶ Itẽ ponit exẽplũ in equo vitioſo, nã ſchola
ris qui neſcit eq̃tare, nõ emeret eũ pro aliquo:
ſed vnus mariſcalus emeret eũ paulo minori
p̃tio. ¶ Itẽ ponit exẽplũ in libro nõ correcto,
nã vnꝰ ſcholaris nõ emeret eũ pro aliquo: ſed
vnus magnꝰ doctor nihil curaret intereſſe. er-
go qȯ reſpicit ſingularitatẽ perſone, illud pa-
rit actionẽ q̃to minoris empturꝰ eſſet. ſed in-
tereſſe. ꝙ reſpicit pretiũ cõe, illud parit actio-
nẽ q̃to minoris res eſt ſm Bar. q̃ differẽtia nõ
plʒ Pet. ⁊ Cy. in. l. ij. ĩ. de edic. act. nam ſi actio
quanto minoris eſt res, eſt tpalis, ⁊ repellitur
ab intereſſe cõi. ergo multo fortiꝰ actio q̃ti mi
noris eſſet empturꝰ, dʒ eſſe tpalis, ⁊ repelleret̃
ab intereſſe ſingulari: q͛ iura ſingularia faciliꝰ
tolluntur, ⁊ breuiori tpe. vt. ff. de act. ⁊ obl. l. in
honorariis. i. §. ſed cũ reſciſſa. ⁊. ff. de teſta. mili.
l. eiꝰ militis. §. militia. tu dic ꝙ duplex eſt q̃to
minoris ciuilis, ⁊ duplex q̃to minoris p̃toria.
nam cũ in hoc cõtractu conſideratur intereſſe
cõmune ⁊ ſingulare, ſi agatur ciuili. dat̃ electio
emptori agẽti, an agatur quanto minoris eſſet
empturꝰ: vel quãto minoris res eſt. ⁊ idẽ in p̃-
toria: ſʒ differũt tẽpore, q͛ differũt penes natu
ram rerũ: nã ediles ſolũ animata cõſiderãt, que
ſunt fragilia ⁊ corruptibilia, ⁊ ideo non erat
conueniens ꝙ actio eſſe perpetua ſuper fragili
materia. ſed ius ciuile ꝯſiderat inanimata, que
ſunt maioris durationis communiter, vt patet
6 ad ſenſum. ¶ † Tertio q̃ro. an hec lex habeat
locũ in omnibus cõtractibus bone fidei: ⁊ vi-
detur ꝙ non, q͛ loquitur ſolũ in contractu em-
ptionis ⁊ venditionis. ergo ſecus in aliis. de q
bus nõ loquit̃: vt. l. vl. ĩ. de p̃di. curia. libr. xj. In
ꝯtrarium, q͛ omnium contractuum bone fidei
eadem eſt equitas, ⁊ ratio. ergo idẽ ius debet
eſſe: vt. ff. de edilitio edicto. l. ſciendũ. §. deinde
aiunt. verſicu. emptorem. et. ff. locati. l. Item ſi
pretio. §. fina. vbi dicit quod taliter, quaſi dicat
nõ aliter licet decipere in contractu emptiõis ⁊
locatiõis, ⁊ ſimilibꝰ, ⁊ hoc importat dictio quẽ
admodũ, ⁊ iſta eſt veritas non ſolum in cõtra-

d ¶ Unde in muliere. Facit ad no. hic ꝑ glo. Bar. ⁊ Doc. ⁊ vide Bal. ⁊ Imo. in. c. cum contingat. extra de iureiurã. ⁊ dato qȯ eſſet hoc verum, non procederet, ſi eſſet iuratum: vt no. Docto. in capitulo. ſecũdo. de pactis. in. vj. Antonius. de Butrio in capitulo. ſi diligẽti. cum ſimilibus. extra de foro competenti. ⁊ hic adde Joannẽ andr. in addi. Spe. in tit. de renũ. ⁊ conclu. §. j. in addi. inci. Quomodo huic dicto. ⁊ Sal. hic in. vij. q. tenet contra Bal.

e ¶ Et minore. Mo. de minore. ⁊ ſequitur iſtud dictũ Joan. de imo. in capitu. cum contingat. de iureiurand. vide Joannem andream in. c. pleri. ꝫ. de pactis. vbi dicit quod ſoluens vt ibi primo locatori, nõ repetit, ex quo ſcienter ſoluit. Fallit (dicit) niſi qualitas perſone aliud induceret. alleg. l. cum de indebito. ff. de ꝓbat. facit ſimile quod voluit Barto. in rubri. de rerum permutatio. vbi dicit quod ſi ruſticus minor, ⁊ mulier promittunt ſine cauſa, ⁊ iurant non obligant̃. ⁊ ideo eſt equiſſimum. Andr. Barba.

f ¶ Athlete. Uide Bal. in. l. j. in. ſi. ĩ. de interdi. matri.

g ¶ Quia generalis. Facit. ⁊ ad no. per Bal. in. l. antiq̃. §. ſi. ad velle. ſ. ⁊ vide quod no. Bar. in verſ. quero. quid ſi maior. ⁊ verſicu. ſeq. ⁊ i. l. ſi quis cum aliter. in ſi. de ver. obli. ⁊ Imo. in. c. cum contingat. extra de iureiur. cum ſeq.

h ¶ Sexto. Uide glo. hic ⁊ Bar. in aut̃. ſed cum teſtator. ĩ. ad. l. falcid. ⁊ Bar. in. l. q̃ſquis. ĩ. eo. Imo. in. c. cum contingat. extra de iureiur. ⁊ in l. ſi quis cum aliter. poſt Ange. ff. de ver. oblig.

i ¶ Septimo. Uide Imo. in. c. cum contingat. extra de iureiurã. poſt Ang. ff. de verb. obli. l. quis cum aliter.

k ¶ Certa ſcientia. Uide qȯ no. Bal. in. l. mater. ſ. de rei vendi.

ctibus nominatis. ſed etiam in permutatiõe. que eſt cõtractꝰ innominatꝰ ⁊ bone fidei: ⁊ per hoc habet locũ. l. noſtra in contractu locationis ⁊ mutui. ⁊ no. ĩ. locati. l. ſi olei. Item in contractu permutationis, ⁊ diuiſionis: vt no. ſupra. cõmu. vtri. iu. l. maioribus. ¶ Dico etiã qȯ eq̃tas huiꝰ. l. extendit̃ ſe ad ꝯtus ſtricti iuris in quibꝰ hinc inde par debet naſci obligatio ſm naturalẽ equitatẽ. ⁊ hoc per locũ a proportione. ⁊ quo remedio agat̃, ſupra dixi. quatenus etiam ſibi nõ correſpõdẽt ⁊ ꝯſonãt extrema, obligatio videt̃ ſine cauſa. ita no. dicit. gl. in. d. l. ſi quis cum aliter. §. ſi. ff. de ver. ob. licet hic quidam reſtringant ſe ad cõtractus bone fidei, vel ſtricti iuris, interpoſitos loco contractuum bonefidei. ⁊ opi. quã ſupra tenui, tenet Richar. mal. qui putat dari actionem in factum generalem, q̃n dolus nõ interceſ-
7 ſit per. d. l. quoties. de preſcri. ver. ⁊ ita teneo. ¶ † Et per hoc[a] dico. ꝙ
a ſi arbiter aſſumitur in contractu ſtricti iuris, ꝙ eius arbitrium reducitur ad arbitrium boni viri, propoſita generali cõditione in factum ſtricti iuris, ⁊ perpetua. ¶ Sed videtur qȯ alio modo cõſulatur leſo: nam ſi quidem eſt talis contractus, ex quo nõ tranſit dominiũ, nec poſſeſſio conſulitur per expulſionem: vt. ff. loca. l. q̃ro. §. Inter locatorem. Si autem tranſit dominium ⁊ poſſeſſio cõſulitur per cõdict. ob cauſam. vt. ff. de condict. ob cau. l. ſi. Si vero tranſit poſſeſſio, ⁊ nõ dominium, conſulitur per condic. tritica. quid eſt ergo quod dicit lex noſtra: Reſpõ. ſic. Caſus iſti ſunt valde diuerſi, nam interdũ deficit cauſa finalis, interdum etiam eius exiſtentia eſt damnoſa. ¶ Primo caſu in contractibus innominatis habet locũ condic. ob cauſam. vt d. l. ſi. In cõtractibꝰ autem nominatis debet agi ad impletionẽ cauſe. vt. ſ. de contrahen. emp. l. ſi non donationis. ⁊ hoc niſi ex cõtractu ius transferatur: ſed vbi ſola patientia debet̃, poteſt quis cõſulere ſibi per expulſionem aduerſarii: vt. d. §. Inter. Item per actionem ex eo cõtractu. ¶ Secundo vero caſu, quãdo impletio cauſe eſt dãnoſa, tunc loquitur lex noſtra. cum ſua materia. ¶ Sed an habeat locũ
b hec lex in conceſſione feudi: [b] dici Spe. ꝙ non. in ti. de empt. ⁊ ven. §. nunc dicendum. ver. ſed nũquid: quia feudum magis preſtatur gratia ⁊ amore quã pretio, ⁊ q͛ eſt remuneratio ineſtimabilis fidei. arg. ff. de do. l. ſi pater. cum vaſſallus teneat̃ tueri ſalutẽ domini. ¶ Sed nunquid habeat locum in ꝯtibus emphyteuticis: dicit Spe. qȯ non in. d. §. nunc dicendũ. ver. quid ḋ conceſſione in emphyteuſim. q͛ contractus emphyteuticus, nec eſt vẽditio, nec locatio, ſm eum. ſed male dicit. quia talis contractus ſimilis eſt locationi, ⁊ eadem eq̃ta-
8 te regulatur: vt inſti. loc. §. adeo. ¶ † Quarto quero, [c] nũquid ille qui
c ſcienter vendit rem minus dimidia iuſti pretii, cõſequatur beneficiũ huius. l. dicunt doc. ꝙ non. per. l. j. in. ſi. ff. de actio. emp. ⁊ hoc verum: quia ſciens equiparatur renuntianti. tex. eſt no. ff. de edil. edic. l. q̃rit̃ §. ſi venditor. per quẽ tex. dico ꝙ beneficio huius. l. põt renũtiari expꝛ̃ſſe ⁊ tacite ſm Odo. ſed Nico. de ma. intelligit hoc verũ, niſi ꝑſone ſimplicitas, vel ruſticitas, q̃ arbitrio iudicis cõmittitur, ſuadeat potius eſſe proceſſum ex facilitate, quã ex liberalitate: vt. ff. de prob. l.
d cum de indebito. §. j. ¶ Unde in muliere [d] ⁊ minore [e] exigo ꝙ ſint cer
e tiorati de bñficio huius. l. ⁊ idẽ i ruſtico. qui vere ruſticus eſt opere
f ⁊ cõuerſatione: vt. ff. de excu. tuto. l. Athlete [f]. §. de ruſticis. ⁊. ĩ. de teſta. l. ſi. ¶ Quinto quero. quid de his q̃ nõ poſſunt iuuari ſimplicitate, quia ſunt maiores ⁊ diſcreti, tñ per ignorãtiam facti ſunt leſi, nũquid ſi in inſtrumento continetur quod renuntiauerunt omnibꝰ beneficiis, ſint excluſi a beneficio huius. l. dicit Nic. de ma. ꝙ non. q͛ ge-
g neralis [g] renuntiatio nõ ſufficit, niſi ratione ignorãtie ꝓuideat̃: vt. ff. de tranſactionibus. l. cum aquiliana. ⁊. l. j. ff. ſi quis in ius vocatꝰ nõ
9 ierit. ¶ † Sexto [h] quero. quid ſi eſt dubium vtrum ſciuerit valorem
h rei, vel non: reſpondeo recurrendum eſt ad coniecturas, nam ſi quidem circa res colendas verſabatur, preſumitur ſcire valorem ex reditu. ¶ Si autem erant res in remotis, vel habebat valde diffuſum patrimonium, tunc preſumitur ignorãtia, quia nemo preſumitur iactare ſuum: ſi autem de talibus coniecturis nihil eſt probatũ, preſumitur potius error quã liberalitas, vbi eſt ante leſionis enormitas ſecundum Nicolaum de Mata. Non obſtat. ĩ. eodem. l. ſi q̃ſquis. q͛
10 illa lex debet intelligi ſecundum predictã diſtinctionẽ. ¶ † Septi-
i mo [i] quero. quid ſi in contractu dictum eſt, quantum plus valuerit ei donauit. dicit Nicolaus de matarel. quod tollitur beneficium huius legis. Fallit in ceſſione actionum, vt ſupra mandati. l. per diuerſas. ⁊ inter virum ⁊ vxorem. vt. ff. eodem. l. ſi quis donatiõis. ſecundum eum. Sed Bartolus dicit quod hec adiectio medicum refert: vt. ff. de verborũ ſignificatio. l. hec adiectio. ⁊ de legatis ſecundo. l. cũ filius. § pater. Et ideo non excluditur beneficium huius legis niſi in illo modico, quod intendebat donare ſecundum eum. ¶ Tu dic quod aut verba dicunt, ſi quid plus valuerit ⁊c. ⁊ tunc eſt vera opinio Bar. ⁊ dico qȯ iſta donatio non tenet: quia captioſa eſt. ⁊ veniens ex conſequentia erroris. argumen. dicta. l. cum aquiliana. aut dicunt omne totum, ⁊ q̃d plus valeret, ⁊ tunc eſt vera opinio Nico. de matarel. argumen. ff. de verborum obligationibꝰ. l. que extrinſecus. verſicu. nec rurſus. ¶ Tu autem ad cautelam facias poni tempore rogationis inſtrumenti hec verba. videlicet, nõ per errorẽ: ſed
k ex certa ſcientia. [k] ⁊ ꝙ ita ꝓfiteatur venditor. vt. ĩ. ad. l. fal. aut̃. ſʒ cũ teſtator.

11 teſtator. ¶ †Octauo[a] quero, ponamus ꝙ vēditor ille facit pactū ꝙ
a reddendo pretiū vſqꝫ ad certū terminū, ſibi reddat, qd̄ pactū valet:
vt.j.de pac.inter emp.⁊ vē.l.ij.modo vēditor nō reddit pretiū in ter
mino,⁊ vult poſt terminū vti beneficio huiꝰ.l.querit nūquid poſſit:
Reſpō.ſic ſm Odof.⁊ Nic.de mat.qꝛ per hoc ꝙ per lapſum tēpo-
ris remiſerit ſpeciale auxiliū, qd̄ habebat ex pacto, nō remittit bene
ficium ꝙ hꝫ a lege, ſicut qui remittit beneficiū etatis, nō remittit ꝓ-
pterea beneficiū huius.l.vt.ſ.ſi maior factus.l.j.ſm eū.ar.ad hoc.ff.
de ſer.vrb.predi.l.ſi domꝰ. In ꝯtrariū facit, qꝛ ex quo eſt actum de red
dendo ad terminū, tacite videtur factū pactū de poſtea nō petēdo.
ꝙ cū ſit pactū liberatoriū, ceſſat hec lex in ipſo: vt.ff.de verb.oblig.
12 l.ſi ita qs.§.Seia.verior eſt pma opi.ppter errorē. ¶ †Nono[b] q̄ro.
b qd in minore vēdēte cū iuramēto ⁊ decreto: R̄n.iuramētū venit ad
ſupplēdū etatē, nō ad ſupplēdū erroris defectū, ⁊ iō nihil aliud ope
rat, niſi qꝛ repreſentat eū maiorē.i.habilitat eū: ac ſi eſſet maior, pro-
pter vero errorē nō obſtāte iuramēto, hꝫ bn̄ficiū huiꝰ.l.nec intelligit
piurus, cū veniat cōtra ex alia cā iuſta, cā.ſ.iuſti erroris.vt.ff.q ſatiſ-
da.cog.l.ſi iurato.⁊ hoc verū, ſi iurauerit nō venire cōtra rōne mino
ris etatis. Idē dico ſi per errorē facti iurauit nō venire cōtra ratio-
ne minoris pretij. Si autē ex certa ſcientia iurauit nō venire cōtra,
nec rōne minoris etatis, nec rōne minoris pretij: tūc nō poteſt ꝯtra
uenire.niſi aduerſariꝰ eū dolo induxiſſet.ar.ſ.de in integ.reſt.min.l.
de tutela.⁊.ff.de pac.l.tres fratres.minores em̄ ⁊ mulieres facile ſe
ducunt: qn̄qꝫ minis: quandoqꝫ blanditijs, ⁊ pollicitationibus: vt in
aut.vt immobilia antenup.coll.v.⁊ ideo equiſſima ſunt ſtatuta: que
volunt, ꝙ in contractibus minorū et mulierum exigant conſenſum
cōiunctorū, quibus ſtatutis etiā cum iuramento, renuntiari non po
teſt: vt plene no. Bar.ff.de fideiuſ.l.ſi quis pro eo.⁊ dixi.ſ.de legi.l.
c non dubiū. Sed hic[c] dubitat, an qn̄ minor renuntiat beneficio reſti-
tutiōis in integrū: ſit neceſſe ꝙ ſit certioratꝰ de iꝑo: ⁊ videt ꝙ ſic ſi-
cut in muliere, que renūtiat velleiano.vt no.de verb.obl.l.ſciendū.⁊
i aut.quo opor.epi.in.§.ſed etiā.colla.j.in gl.que incipit.no.hic.hoc
tenet Dy.⁊ Cy.⁊ Jo.and.vt habes p eū in.c.ſi.extra.de emp.⁊ vē.
qꝛ iuramentū nō extenditur ad id de quo non eſt cogitatū. Bar.aūt
dicit[d] ꝙ nō eſt neceſſe qd̄ ſit certioratus de beneficio reſtitutiōis: qꝛ
eoipſo quod iurat, cenſetur maior, ⁊ ſic nō tollitur beneficiū vi renū
tiatiōis: ſed eius natiuitas impeditur rōne etatis legitime: ſeu legi
timate a iure, ſufficit em̄ ꝙ iuret cōtractū firmū habere: qꝛ qn̄ iurat
ſuper facto, videt iuraſſe ſup iure deſcēdēte ex illo facto: vt.ff.de iu-
reiur.l.duobus.§.ſi qs iurauerit.⁊ obtētu minoris etatis nō dꝫ audi
ri, licet nō fuerit certioratus. ſed p Dy. facit. quia minor neſcit ve-
ritatem iuramēti, niſi ſit certioratus de iure ꝙ excludit per iuramē
tum, ⁊ ideo nō videt in ſuo preiudicio cōſentire. ¶ Iuramentū aūt
qꝛ eſt de iure naturali, req̄rit cōſenſum: vt.l.ſi. de nō nu.pec. Poſſet
diſtingui ex quadā eq̄tate: qꝛ aut iteruenit curator, cuiꝰ ſciētia repu
tat eſſe ſciētia adulti: vt.ff.de acq.her.l.pupillus.⁊ tunc ſit vera opi.
Bar.aut nō interuenit curator, ⁊ tūc ſit vera opi. Dy. etiā ſi fuit in-
terpoſitū decretū, qꝛ ſciētia iudicis nō interpretat eſſe ſciētia adul-
ti: qꝛ nulla lex.h.d.⁊ hoc teneo. ¶ Sed qd ſi in inſtrumento cōtinet
iurauit nō venire contra.nec vlterius loquit, vtrū videatur iuratū
in rōne minoris etatis, quam ratione minoris pretij: Reſpon.ra
tione minoris etatis tātum ſecundū Bart.⁊ ita eſt de mente gloſſ.
vnde dicit Nic.de ma. ꝙ ſicut maior factus ratificando venditioneꝫ
ſine ſacramēto non tollit ſibi beneficiuꝫ huius.l.vt.ſ.ſi maior factꝰ.
l.j.ita nec minor cū ſacramēto, niſi ſpecialiter illud exprimat, qd̄ eſt
13 no. ¶ †Decimo[e] quero.qd in ꝯtractu prodigi, vtrū aliquid operet
e iuramentū prodigi, vel curatoris: Reſpō.nō: qꝛ iuramentū non pōt
eum repreſentare nō eſſe prodigum, quia nullo iure hoc cauetur, qꝛ
alienatio ita profuſe tēdit ad quandā pdigalitatē: vt.ff.de ver.obl.
l.Is cui bonis. Et idē dico in furioſo, qui equiparatur pupillo, qui
nō eſt capax iuratorie religionis, ⁊ idem dico etiā in amente, vel fre
netico, qui nō habent conſenſum: vt de edil.edic.l.ob que vitia.circa
prin.qui tex.eſt no.vnde homines donec ſunt in freneſi, non poſſunt
14 diſponere, vel teſtari. ¶ †Undecimo quero, nunquid in lege noſtra
ſit obligatio alternatiua: Gloſ.ſentit ꝙ non, ſed ſit in obligatione
rem reddi pretio reſtituto, qd̄ autem reus poſſit ſupplere iuſtū pre
tium, hoc eſt potius quoddā beneficiū rei, q̄ȝ quod teneatur ad hoc.
f ⁊ hoc eſt neceſſariū ſcire, propter formationē[f] libelli, qꝛ nō debet cō-
cludi tanq̄ȝ cōtra alternatiue obligatū tantum. Item vtile eſt ſcire,
quia ſi ſolutio nō eſt alternatiua, ſed in ſpecie, re perempta non pōt
agi, nam ad rem nō: qꝛ perempta.ad ſuppletionem pretij non: quia
non eſt in obligatione.⁊ hec eſt ipſa veritas ſecundū glo.⁊ Nico.de
mata.⁊ ideo vēditor debet petere rē ſibi reſtitui, ⁊ offerre illud pre-
tium qd̄ accepit. Iudex aūt in cōdēnatione debet cōdemnare ad rē,
adijciendo quod emptor ſi velit, poſſit pretiū ſupplere, ⁊ iſta ſupple
tio eſt in ſolutione, nō i obligatiōe.⁊ idem tenet Odof.⁊ eſt ipſa ve
ritas: quia dicere quod eſt obligatus ad pretiuꝫ ſupplendū: eſſet di
cere quod eſſet obligatus ad contrahendū de nouo, vt.ff.de cōtra-
hend.empt.l.pacta cōuēta.§.Papinianus.ad quod nemo compel-
litur: vt.ſ.de act.⁊ obligatio.l.ſicut.⁊ durabit hec facultas eligēdi
reo vſqꝫ ad tempus inchoate executionis ſen-
tētie.i.vſqꝫ ad litis cōteſtationē, ſeu quaſi con- a
teſtatā ſup executiōe, vt.ff.de pet.here.l.Item
15 veniūt.§.Idē recte.ſm Nic.de ma. ¶ †Duo-
decimo querit.quid ſi emptor conuentus vult
tantū ſupplere q̄ȝtū ſibi a principio dediſſet: ſi b
cōtractꝰ firmꝰ ſtetiſſet: verbi gratia. vult ſup-
plere vſqꝫ ad dimidiaꝫ, an poſſit: ⁊ dicit ꝙ nō:
ſed debet integraliter ſupplere: quia bn̄ficium
huius.l.non pōt diminui venditori.argu.ff.de
pac.l.ſi.⁊.ff.ſi quis cau.l. qui autē.§.ſi.ſecundū
Nic.de mat.⁊ eſt gl.ordi.j.ſi maior factus.l.j.⁊
hoc probatur per tex.huius.l.que de iuſto pre
tio loq̄tur.eſt em̄ iuſtū pretiū qd̄ valet res con
ſideratis conſiderandis.ſ.oneribus rei ⁊ eius c
qualitate: vt.ff.de dona.cau.mor.l.mortis cau
ſa[c] capimus.§.ſi. ¶ Aliud vero dicit pretium d
conuentuꝫ: vt.ff.de iureiu.l.tutor.qd̄ alibi dici
tur ptiū formale: vt.ff.ad.l.falc.l.In lege falci
dia hoc eſſe ſeruandum.§.ſi.⁊ idem tenet Cyn.
16 ¶ †Sed[g] nūquid ſufficit ad hoc vt habeat lo-
g cum hec lex. ꝙ in vno nummo excedit dimidiā e
iuſti pretij: rn̄.ſic.licet pro vno nūmo ſolo fru-
ſtra eſſet iudiciuꝫ, nā ⁊ iſte dr̄ exceſſus, qꝛ vnus
nūmus auget numerum: ⁊ remouet numeruꝫ f
taxatum a ſua taxatione, vnde taxatio dimidie
rōne vnius nummi poſiti in exceſſu exceditur
a terminis ſuis, ſicut in pōdere vnus nummus
appoſitus, ⁊ alius equalibus bilancibus facit
preponderare. Itē ſeruus dicit peculiatꝰ, etiā g
ſi minimū habeat peculiū: vt.ff.de edi.edic.l.ſi
qd vēditor.in ſi.tn̄ gl.ibi poſita pōt in contra-
rium allegari. Itē ⁊ illd̄ ꝙ dicit Ariſtoteles.
quod qui parum tranſgredit, nō vituperatur
⁊ lex etiā hoc pbat.ff.de cōdi.⁊ demō.l. q̄uis.
verū qꝛ hec ſic figit pedē ſuū: vt quādo eſt vl-
tra dimidiā, omnia oportet reformari. primuꝫ
dictū verius eſt, ꝙ vbi lex taxat debemus eſſe
cōtenti terminis legis: nec poſſumus aliquid h
ſuperaddere, vel ſuperordinare, vt leg.⁊ no.ff.
p ſoc.l.ſi nō fuerint.§.ſi.in vlt.glo. ¶ Decimo i
tertio, pone ꝙ emptor q emit minus dimidia
iuſti pretij, ⁊ p traditionē recepit, ⁊ ſtatiꝫ alie
nauit in alterū, ⁊ erat forte quidaꝫ forēſis, qui
ſtatim receſſit, nūquid emptor ſcd̄s poterit cō
h ueniri authoritate huiꝰ.l.de primo[h] emptore
nō eſt dubium, qꝛ perſonalē actionē a ſuis oſſi
bus nō potuit excutere: vt.ſ.de actio.⁊ oblig.
l.eum cui. Sed dubiū eſt de iſto ſingulari eius
ſucceſſore, vtruꝫ ad eū ſint porrigēde manus:
⁊ videtur quod nō, quia perſonalis obligatio
nō ſequitur fundum: vt.ff.de contrahen.emp.
l.ſi.⁊ videtur expreſſum.j.eod.l.dolus.ibi.non
aduerſus ⁊c.nec obſt.quod officiū iudicis in- k
terdū ſequatur fundū: vt.ff.de min.l. In cau-
ſe.§.Pompo.⁊.l.plane.quia ibi loquit in offi-
cio.in quo cōtinetur in integrum reſtitutio.q̄
etiā erat cōtra ſingularem poſſeſſoreꝫ data: vt
i ff.de iu.fiſ.l.ſꝫ reuocata.§.ſi. ¶ In contrariū[i]
videtur, quod quando actio perſonalis afficit
rem, ſequitur ſingularē ſucceſſorē: vt.ff.quod
metus cauſa.l.ſi ipſa.⁊ extra.de pig.c.cum con
tra. Solu.dicunt Doct. quod remedium hu-
k ius.l.ſapit naturam[k] cuiuſdam reſtitutionis
in integrum.⁊ ideo ſtandū eſt.d.l.In cauſe.§.
fin.⁊.l.plane.⁊ ita ſentit Cy.ſed iſto caſu ꝯtra
talem ſucceſſorē nō competeret vltra quadriē-
niū: quia ex quo naturam in integrum reſtitu
tionis aſſumit, debet eodeꝫ tempore limitari.
argu.ff.ſi quis cau.l.ſi eum.§.qui iniuriarum.
¶ Mihi autem videtur ex equitate ſic diſtin
guendum: aut ſecunda emptio laborat eodem
morbo cum prima: quia vltra dimidiam iuſti
pretij, ⁊ tunc actio extenditur contra ſecundū
emptorem, ⁊ ſic vtilis ⁊ datiua, nō directiua ⁊
natiua, ⁊ idē ſi ſecūdus poſſeſſor pretendat ti-
tulum lucratiuum, vel nullum.argumen.nota.
ſ.de rei ven.l.mater. Si autem pretendit titu
lum oneroſuꝫ ⁊ iuſtū, ita quod ex perſona ſua
non poſſet cōueniri, minime conueniretur ex

a ¶ Octauo. Uide Imo.in.d.c.cum cōtingat.de iureiuran.
b ¶ Nono. Addō ꝙ no. Bal.in rub.j. res iter alios acta i prin. Imo.in.c. cū ꝯtingat.de iureiu.⁊ ibi etiā qd i maiore, vbi latiſſime per plures chartas.
c ¶ Sed hic. Uide Bal. j. in.iiij.col.
d ¶ Bar.aūt dicit. Uide q̄ late dixi i c.pe.de emp.⁊ vē. ⁊ etiā in.d.l.ſciendum. An. Barb.
e ¶ Decimo. Uide doc.in.l.is cui bonis.hic alle.
f ¶ Formationem libelli. Cōtra hoc vr̄ tenere Bart.⁊ adde Bal.j.i.xv. queſtio.
g ¶ Sed nūqd. Facit qd̄ no. Bal.ſ. de ꝯhē.emp. i rubri.in.x.q.⁊ in.l.p hereditarijs.ſ.d̄ here.ac. ſequitur Imo.in.c.cū contingat.in.j.col.extra.de iureiur.
h ¶ De prio. Addō vt hic p gl.⁊ doc.
i ¶ In cōtrarium. Et an habeat iſta l.locū in locatiōe. vide gl.in.l. Iteꝫ ſi ptiū.§. quēadmodū.ff.loc.qd i ꝯctu do vt facias. vide tex.ſin.in.l.ſi olei.C.loca.qd in dote.vide tex.val de no.l.mater cū filie.§.ſi.ff.de iure dot. And, barba.
k ¶ Sapit naturā. Cogita p.l.dolꝰ. j.eod.

perſona authoris.argumen.ff.de exceptio.do.
l.apud Celſum.§.de authoris.⁊ qȯ ibi notat.
17 ¶†Iuxta hoc queritur[a] pone quod pignora
a ſti rem emptam a te,que poſtea auocatur a te,
tanq̄ venditor deceptus fuerit vltra dimi-
diam iuſti pretij,an reſoluatur pignus?Bart.
dicit ꝙ non,ꝑ talem theoricam:nam ſi ius de-
bitoris obligãtis rē reſoluit,ex cauſa antecedē
ti neceſſaria,reſoluit ⁊ pignꝰ:ſecus ſi ex cauſa
volūtaria:vt.ff.qui.mod.pig.vel hypo.ſol.l.ſi
res.cū.l.ſeq.⁊ ibi ꝑ Bar.⁊.ff.de aqua plu.arc.l.
In diē.cōcor.ff.de in diem addic.l.ex duobꝰ.
§.ſed ⁊ Marcellus.⁊ ꝙ ibi no.¶Sȝ ipſe em-
ptor reddit rē ex volūtate,nō ex neceſſitate,cū
poſſit ſupplere pretiū,cū ergo iſta redhibitio
ſit poteſtatiua,⁊ volūtaria.nō debet voluntas
emptoris nocere creditori:cui eſt q̄ſitū ius ar.
ff.quēad.ſer.amit.l.ſi partē.§.j.ff.de pig.l.ſi ſu-
peratꝰ.⁊.C.q potio.i pig.hab.l.potior.¶Sȝ
b cōtra videtur[b],ꝙ reſoluto iure pignorãtis,re-
ſoluit ius recipientis.ff.de pig.l.lex vectigali.
etiā ſi reſoluatur ex actu volūtario,puta q: pi
gnoraui in emphyteuſim,⁊ poſtea nō ſolui ca
nonē:nā in poteſtate mea erat ſoluere canonē:
⁊ volūtarie nō ſolui,tñ hoc nocet creditori,et
finit eius hypotheca,ita dico in propoſito.de
bes enim cōſiderare potius id ꝙ eſt in natura
actiōis reuocatorie,que cōpetit ad rē,q̄ illud
ꝙ eſt in nuda facultate ſoluēdi pretiū.vnde te
neo.ꝙ re reuerſa ad creditorē,pignꝰ emptoris
ſit finitū:q: nō potuit pignorãdo facere dete-
riorē cōditionē creditoris:vt.d.l.ſi res.primo
reſpō.Nō ob.ea.l.ver.quāquā.q: ibi loquit qñ
ex ſola voluntate emptoris pēdebat reſolutio,
at ſoluere,nō pēdet ex ſola volūtate.¶Item
hec res nō erat libere apud emptorē:ſed erat
quodāmodo effecta ex diſpoſitiōe legali.Itē
nō obſtat eo.ti.l.ſi debitor.in prin.q: ibi in red
hibendo ille qui pignorauit fuit actor:hic aūt
fuit reus,⁊ ex parte rei iudiciū reddit in inui-
tum,actor autē agit ex mera voluntate.Unde
dictum Bar.concederem eſſe verum,quando
ſine iudicio res eſſet reddita ſpōte:ſecus ſi cū
neceſſitate iudicij.⁊ fuit q̄ſtio Bononie diſpu
tata.¶Dicit etiam ibidem Bar.ꝙ res dona-
ta tali auocatur a te pretextu inſinuatiōis,quā
nō fecit intra ſex menſes,ſecundū formam ſta-
tuti huius ciuitatis:ſed certe videt quod pi-
gnus nō reſoluatur:q: voluntate tua omiſiſti
iſtam inſinuationem,hoc eſt verum.niſi etiam
ipſi creditori poſſet imputari,cū inſinuationē
nō feciſſet:nā ſi ſciuit debuit inſinuare pro ſuo
intereſſe:ſed ſi ignorauit,nō imputat ei ⁊ tunc
remanet pignus firmū.ſecundū eū.Sed etiam
hoc nō credo verum:q: res non erat pignorã
tis iure ꝑpetuo,⁊ irreuocabili:ſed erat reuoca
tioni ſubiecta.¶Et ideo finito iure credito-
ris,ꝙ nō erat ꝑpetuū,nec efficaciter radicatū,
finit ius acceptoris:vt.ff.de peric.⁊ cōmo.rei
vēdi.l.neceſſario.§.fi.⁊.ff.loca.l.ſi qs domū.§.
fi.⁊ huic ſubiūge.ff.de cōtrahēda emp.l.qui ta
bernas:nā ſolū ius obligãtis venit in obliga-
tiōe:vt.ff.de leg.j.l.ſi domus.§.ſi fundꝰ.⁊.j.de
18 leg.l.vxor patrui.q̄ verba tene mēti.¶†Quar
todecimo queritur,pone qȯ vna eccleſia vēdi-
dit alteri eccleſie,vel alteri pio loco,nūqd ha-
bet locū hec lex?Rñdeo ſic:vt extra de emp.⁊
ven.c.cū dilecti.vnde nō poteſt eccleſia vēdens
dicere cōtractum nullū,dumtamen forma ſit
ſeruata,⁊ ſi diceret cōtractū nullū,libellus eſ-
ſet ineptus,⁊ ſi ſuper eo ſit ꝓnuntiatū pro agē
te,officiū iudicis appellationis tenetur caſſa-
c re ſententiā,[c] tanquā latam inepte,reſeruato
iure apte agēdi,tex.eſt ibi no.⁊ meliꝰ inſtruēs
iudicē appellationis que ſunt partes eius.qñ
proceſſus eſt ineptus,quā aliquis text.qui ſit
in iure.nec habet hic locum.l.fin.ff.quod cum
eo.vbi Iudex appellatiōis ſupplet defectū iu
dicis a quo:q: hoc eſt verū.niſi ꝓceſſus ſit ine-
ptus.quod tene menti.¶Et vnū ſcias.quod in venditionibus re-
rum eccleſiaſticarum,propter ſcientiam venditoris non excluditur
beneficium huius.l.quia venditor non habet poteſtatem tam dāno
ſam venditionem faciendi.etiam ſcienter.Quinimo propter ea iniu
ſtior eſt contractus,propter malam fidem adminiſtratoris.argumē.
ff.de manu.teſtame.l.qui filium.⁊.ff.pro emptore.l.qui fundum.§.ſi
d tutor.et idem dico in omnibus adminiſtratoribus[d] vendentibus
puta tutoribus,curatoribus,⁊ procuratoribus,⁊ commiſſarijs.hec
enim omnia officia ſimilia ſunt:⁊ de ſimilibus officijs idem eſt iudi
cium:vt.ff.de negotijs geſtis.l.ex facto.⁊.ff.de contrahēda emptio
19 ne.l.ſi in emptione.§.fi.⁊.ff.mād.l.creditor.§.Lucius.¶†Decimo
e quinto[e] quero.nūquid procedat iſte libellus,peto cū ſim deceptus
vltra dimidiā iuſti pretij,mihi rē reddi,nō facta mentione in libello
de oblatione pretij,nec de electione aduerſarij?⁊ videtur quod non:
quia niſi libellus formetur ſicut.l.diſponit,libellus eſt ineptus:vt.l.
prima.§.j.ff.ſi menſor falſum modum dixerit.Sed iſte libellus non
formatur vt lex diſponit,ergo eſt ineptus.In contrarium videtur.
nā ratiōe obligationis pretij iſte libellꝰ nō debet dici ineptus:quia
poteſt quandocunq̧ in iudicio offerri:vt.ſ.de tranſactionibus.l.ſi
maior.j.de collatio.l.ſi ſoror.⁊ nota.in.l.prima.ſ.eodem.¶Item
non vitiatur ex eo quod non ſit actum alternatiue:quia obligatio
non eſt alternatiua,licet enim in libello non fiat mētio de beneficio
rei,tamen libellus tenet vt.ff.quod cum eo.l.pater.Solutio.aptitu
do cauſe reddit hunc libellum aptū tamen in proceſſu iudicij eſt of-
ferendum pretium.⁊ eſt ſaluum reo ius eligendi.ita quod nullū in-
20 conueniens ſequitur.¶†Decimoſexto[f] quero.nunquid lex no-
f ſtra habet locum econtra ſcilicet,decepto emptore vltra dimidiam
g iuſti pretij.¶Reſpō.ſic[g].q: in contractibus eſt ſeruanda equitas,
vel equalitas,tam in eis interpretandis,quam in ipſis iuſtificādis:
vt.ff.pro ſoc.l.ſi ſocius pro filia.⁊ ꝙ nō licet emptori,nō licet vēdito
21 ri.⁊ ecōtra:vt.l.j.j.de cupreſ.lib.xij.¶†Decimoſeptimo quero,qȯ
eſt exemplum in venditore decepto?reſpō.vt ſi res valeat decem,vē
dat pro quatuor.¶In emptore autē decepto eſt exemplū,vt ſi res
valet decem,emat pro quindecim,nam ſex ſiue in emptore,ſiue in vē
ditor,excedunt dimidiam iuſti pretij de decem:vt patet per rationē
calculi,⁊ iſta eſt veritas:vt.j.e.l.ſi volūtate.⁊.ſ.ſi maior.fac.l.ij.licet
22 aliter dicant ſomniātes.¶†Decimooctauo quero,pone quod nō
dominus vendit minus dimidia iuſti pretij,an habet locum benefi-
cium huius.l.⁊ videtur quod nō:quia tunc non debet res eſtimari:
ſed nuda poſſeſſio,quam ſolam transferre potuit in emptorem,arg.
ff.quod met.cau.l.ſi mulier.in prin.In contrarium videtur,quia vē
ditor eſt obligatus de euictiōe rei ⁊ dominij,vnde in cōtractu venit
cōſiderada ipſa res.ar.ff.de act.empt.l.ſeruus.quē.§.ſi ſciēs.nec po-
teſt emptor cōqueri,cum in ipſius poteſtate ſit nudā poſſeſſionē re
laxare,ſicut recepit a vēditore:⁊ ſuū pretiū recuperare,vnde ſi hoc
nō vult facere,ſuppleat iuſtū pretium rei,ꝙ verū puto,habet enim
loco iuſti pretij remediū compenſationis:q: cōpenſatur ſibi per re
23 mediū euictionis.¶†Decimonono quero,quid ſi vēditor tandiu
abſtinuit agere,donec cura ⁊ ſolicitudine actoris res eſt lōge melior
effecta,vtrū debeat repelli,etiam ſi nondū ſit preſcriptū?Reſpon.
ſic.niſi offerat ſumptus ⁊ pretium operarū:vt.ff.de min.l.intra vti-
24 le.§.vēdētibus.⁊ eſt tex.fin.¶†Uigeſimo quero.pone ꝙ tu vēdidi
ſti rē meā me cōſentiente minus dimidia iuſti pretij,tamē illud pre
tium ego participaui tecum,quero,quis noſtrum habebit beneficiū
huius legis?⁊ videtur ꝙ tu,qui principaliter vēdidiſti,ego em̄ ꝓ-
prie nō dicor vēditor:vt.ff.de manu.vin.l.ſi pater.in fi.⁊.ff.de reg.iu.
l.aliud eſt vēdere.In cōtrarium videtur.nam in dominio transferē
do ego ſum dominus principalior,ergo ad me principaliter perti-
net negotiū:vt.ſ.de inof.dona.l.pe.Sol.ei cōpetit beneficiū huius,
l.qui eſt proprie venditor:nō autem ei qui ſimpliciter conſentit,cū
beneficium huius.l.ſit actio ex eo contractu.¶Uidimus que perti
nent ad theoricam huius legis.nunc videamus aliquid qȯ requirit
certam practicā,videlicet quomodo probetur iſta deceptio vltra di
midiā iuſti pretij:⁊ primo oportet ſcire qualiter debeat ꝓbari eſti-
matio rerū.Secundo,cuius tēporis.Tertio,an poſſit probari per
25 inſtrumenta.¶†Circa primū habetis hic glo.que dicit qȯ probat
per vēditiones vicinorū locorum,⁊ per qualitatem ⁊ quantitem re
dituum:quia res ex fructibus cognoſcitur.j.eodē.l.ſi quos.in ver-
bo.redituum quantitas ⁊c.Si res ſunt immobiles.ſi vero ſunt mo-
biles.vt frumentum,facilior eſt probatio ſecundū gloſſ.que licet ſit
notabilis.tamē nō bene apparet nobis huius rei intellectus,⁊ ideo
dic ſecundū Nicolaum de materel.quod vbi ſunt immobiles,vt fun
di,domus,vel etiā mobiles:vt libri,equi.⁊ ſimilia,quod ſi teſtes di
cunt quod tantum potuit de illa re habere,vel quod ipſi teſtes tan
tum darent:ſiquidem apparet quod aliquā ſingularem affectionē
habebant ad ipſam rem illi qui tantum obtulerunt,puta quia fuit
ſuorum maiorum,vel quia habent ibi vicina predia,vel habent li-
brum nouum,⁊ ſimilia,verum eſt quod hic dicitur,ſcilicet quod
per hoc non eſt probatum iuſtum pretium,per leges allegatas in
gloſſ.

a ¶Iuxta hoc q̄ri tur.Contrariū tȝ Io.an.i ti.de act.⁊ obl.And.barb.

b ¶Sed contra vi detur.Adde bar.in ſ̄riuȝ.⁊ verior videtur opi.Bal.in.l.lex vectigali.hic alleg.quā etiā ita itelligit Bar.in.l.In diē.ff.de aqua plu.arcen.

¶Caſſare ſniam.Ita not.Abb.in c.cū dilecti.extra de emp.⁊ vē.⁊ bñ facit ꝙ not.Bal.i.l.edita.ſ.de edē.

d ¶Adminiſtra-toribus.Seqtur Pet.de ancha.⁊ Imo.in.c.pen.in fi.extra de emp.⁊ vend.

e ¶Decimoqnto.Uide hic Bar.q in aliquo ſentit contra Bal.⁊ adde Bal.ſ.in.xj.q.⁊ facit ꝙ no.in.l.j.ſ.eod.

f ¶Decimoſexto.Idē tȝ gloſ.hic,⁊ Bar.in verſi.deci moſeptimo q̄ro.⁊ ſunt xba gl.hic.

g ¶Rñdeo ſic,No.ꝑ intellectu.c.cū dilecti.de emp.et ven.vide q̄ ibi dixi.vide eundem Bal.in aut.ſi qs litigantiū.C.de epiſ.aud.Ubi aliter loquitur in.l.maioribꝰ.C.cōia vtri.iud.⁊ in.l.lȝ.C.de procu.An.Barba.

glo.Sed ſi non apparet de aliqua ſingulari affectione,ſatis puto per hoc probatum verū pretium:vt.ff.de condi.fur.l.ſi ſeruus.in fi.primi reſponſi.cum concor.hic alleg.in fin.glo.Et eſt ratio:qꝛ magis pſumendum eſt qd talis pretij oblatio fiat a ratione:qꝛ tātum cōmuniter valeat:qꝛ ſic cōmuniter fatentur homines, ⁊ in dubio preſumēdum eſt quemlibet facere illud qd communiter fit:vt.ff.de proba.l.ſi pactum.⁊.l.ij.⁊ ſi teſtes non reperiantur, probari debent circūſtātie propter quas imponitur pretiū rebus,ſcilicet quales fruct⁹ producat res vendita. Itē quanto pretio vendantur res ſibi ſimiles,⁊ alia. ex quibus colligi pōt cōmunis eſtimatio:vt in iuribus hic in glo.alleg.¶ Et hac ꝓbatione facta,iudex habet eſtimare qd eſt verū precium,ex ſuo officio.ar.ff.de ſer.corru.l.vt tantū.§.hic cōſequenter.in fi.⁊ pōt facere(ſi vult)ꝙ ſuper hoc eligātur eſtimatores per partes, qui iurati deponant viſa re,et viſis probationibus ſuper hoc factis, quantū eſt verum pretiū.j.de ſecundis nup.l.hac edictali.§.mobiliū.⁊.ſ.de fi.inſtrumen.l.comparationes.Et ſi non cōcordarent partes in eis eligendis,iudex eligat.ſ.de iudicijs.l.fin.¶ Et ſi eſtimatores non concordarent,eligatur tertius.[a] cuius authoritati pareatur:vt ff.de arbi.l.Item ſi vnus.§.pe.⁊ fi.ſcd'm Nico.de ma.que verba no.⁊ vera ſunt.⁊ Cy.approbat.j.de ſenten.que ꝓ eo.l.j.circa fi.tamē caue tibi,qd teſtes ſiue eſtimatores debent ſe referre ad tēpus cōtractus vt extra de teſti.c.cū cauſa.que inter economū,id eſt venditionis tēpore,⁊ ideo ſi facies rei eſſet mutata;puta qꝛ vbi olim erat terrenum aratorium,nūc ſunt vites,vel vbi olim erat incultū,nunc cultum,vel econtra,non procederet tūc teſtificatio eſtimatorū:qꝛ qd oculus nō vidit,teſtificari non pōt:eorum debet eſſe teſtimonium:non iudiciū. veritas enim que fugit ab oculis hominū,per preſentē aſpectū,teſtificari non pōt,ar.j.de allu.⁊ palu.l.iij.⁊.d.l.intra vtile.§.vendētibus.ff.de min.¶ Ex his apparet de quo tēpore ſit articulādū,⁊ ꝓbandum in materia huius legis:qꝛ de tempore cōtractus:vt.j.e.l.ſi

26 voluntate.in fi.in verbo vēditiōis tēpore.¶ †Sed circa hoc[b] dubitatur,quid ſi res eſt vēdita pro decem,⁊ teſtes dicunt ꝙ tēpore contractus valebat quindecim,⁊ plus,nec declarant illud plus:nūquid iſti teſtes cōcludenter probent:⁊ videtur ꝙ non:qꝛ nō probant plus determinato modo,⁊ ſic dictū iſtud eſt obſcurum,⁊ per cōſequēs inualidum:vt extra de prob.c.In preſentia.⁊ not.in.l.j.§.ſi quis argētum.ff.depo.Si aūt diceret in themate pdicto,ꝙ valebat.xvj.⁊ pl⁹, bene eſſet probatū,qꝛ etiā ſine iſta adiectiōe plus,eſſet probatū ſufficienter,⁊ ideo nō vitiatur certū per incertum : vt.l.cū furti.ff.de in

27 li.iur.ſed hoc legitur ⁊ no.in.d.l.c.cū cauſa.vbi videas.¶ †Denuo[c] quero,nunquid iſta probatio poſſit fieri per inſtrumenta:⁊ videtur quod non,quia inſtrumenta probant pretium conuentum,nō commune,nam tabellio non eſt rogatus niſi de pretio cōuento,nō de cōmuni.ergo non probat id de quo non eſt rogatus:vt in authē.de tabel.§.nos autem.¶ Item nō probat[d] inter alias perſonas a quibus non eſt rogatus : vt dixi.ſ.depoſi.l.deſiderium.¶ In contrariū eſt glo.noſtra hic.que dicit valorem rerum per inſtrumēta ꝓbari. Soln.aut loquimur de probatione coniecturali,⁊ glo.dicit verū.aut de probatione plena ⁊ ſubſtātiali,⁊ tūc aut talis eſtimatio eſt facta publica[e] authoritate,ſicut ſunt poſſeſſiones eſtimate in libro eſtimi cōmunis,⁊ talia inſtrumenta probant:vt.ff.de prob.l.cum de lege.aut talis eſtimatio eſt facta ex ſola affectione ſingulorū qui contraxerūt, ⁊ tunc talia inſtrumenta non probāt:vt.ff.ad le.fal.l.pretia rerum.⁊

28 j.eo.l.ad reſcindendā.⁊.ff.ad leg.falc.l.ſi res.¶ †Et ſcias ꝙ eſtimatio rerum immobilium melius probatur per vicinos,quā ꝑ alios:qꝛ preſumuntur ſcire:vt.l.j.§.j.ff.de flumi.⁊ qd ipſi dicēt,cōmuniter illud preſumitur eſſe iuſtū:vt.ff.de reg.iur.l.ſemper in ſtipulatiōibus.

29 ¶ †Sed pone.[f] quidam dicebat ſe deceptū vltra dimidiā iuſti ptij. qd pretiū per cōem opinionē probatur,debet cōſiderari ſm tempus cōtractus:qꝛ ſm illud tēpus actio formatur.⁊ cōdemnatio moderatur:vt.ff.de neg.ge.l.Pomp.in negotijs.modo teſtes probant ꝙ ꝑ annū ante tempus cōtractus res tantū valebat.Querit̄ nūquid ſit probatū concludenter,⁊ illatiue de tēpore ↄtus? Iac.de ra.dicit ꝙ eſt probatū preſumptiue:qꝛ nō preſumit̄ deterior ratio rei in pretio vel in ſubſtantia,niſi probetur:nā in breui tēpore ꝑ locū a cōiter accidētibus,non contingit mutatio notabilis quātitatis in reb⁹ ſtabilibus,niſi aliud probaretur:qꝛ ſepe per guerras ⁊ alias hominū paſſiōes fiūt in breui tēpore magne mutatiōes,vnde habet Iudex hoc arbitrari:vt no.per Iaco.de rauen.⁊ Cy.j.de rei vxo.ac.l.j.⁊ aut.ſed

30 quāuis.qd eſt no.¶ †Sed pone[g] qd teſtes quidā deponunt de maiori ſumma,quidam de minori,quero quibus erit credendū: reſpō. illis qui minorem affectionē oſtēdunt,qd arbitrio iudicis relinquēdū eſt.ar.j.de actio.emp.l.ſi traditio.in ver.arbitratu.Si vero neutri animi affectionē oſtendant,magis creditur affirmantib⁹,ceteris alijs paribus : vt no.ff.de arbi.l.diem.§.ſi plures.⁊ in.c.j.extra de p̄

31 ſcript.libro.vj.¶ †Sed hic[h] occurit dubium,ſtatuto cauetur quod in venditione preferatur conſors,modo ponamus quod conſors vult dare decem,quia dicit rem nō plus valere,duo alij volunt dare quindecim,queritur vtrum preferatur conſors,an illi duo:⁊ videtur quod non habeatur conſideratio illorum duorum, quia ſtatutum debet intelligi pro iuſto pretio,quod eſt quantum res communiter valet,vnde ſi nō valet communiter vltra decē,pollicitatio duorum (que vltra modū inflauit) nō debet attēdi:vt.l.licitatio.in princip.ff.de publicanis.et hic in glo.hinc eſt quod iuſtum pretiū ex ſubhaſtatione colligit̄,vbi poteſt apparere quātum communiter offeratur:non quantum animoſe pollicitatur.¶ In contrarium videtur. quia prelatio cōſortis attēditur reſpectu perſone non reſpectu pretij.Ideoqꝫ venditor debet preſtari indēnis,quod nō eſſet in caſu predicto.arg.ſ.communi diui.l.ad officiū.de ſacroſanctis eccle.authenti.hoc ius porrectum. et.ff.de rei vendi.l.In fundo.ibi iuſtum pretium erat illud quod habiturus erat poſſeſſor: vt.ff.de bonis authoritate iudicū poſſi.l.preto.§.In eum.ff.quod met⁹ cauſa.l.ſed ⁊ partus.ff.loca.l.nos videam⁹.ff.de cōdictio.furti. l.ſi ſeruus furtiuus.ff.de fur.l.ſi vendidero.§.j. ⁊.l.ſi quis vxori.§.fina.⁊ hanc partē teneo per l.ij.⁊.iij.j.ſi propter pub.penſi.⁊.ſ.d ſacroſanctis eccleſijs.authenti.hoc ius porrectum.non enim quis eſt compellendus gratioſe contrahere,ſed pro pretio quanti plurimi reperit:vt j.de iure emphyte.l.ſi.dummodo ſine fraude ⁊ colluſione fiat et equalibus pactis:vt.ff.de in diem addic.l.vbi.iſta queſtio fuit Marti.d fano.⁊ monet̄ in addi.Spec.in tit.de emp.⁊ vēdi.§.nunc dicendum.in fin.

¶ Lex tertia.

De contractu. Neque priuato:neque fiſco licitum eſt recedere a contractu perfecto. hoc dicit.adde ad id quod dicit de fiſco.quod no. j.eodem.l.ſi quos.

¶ Lex quarta.

Ad reſcindēdam. Per inſtrumētū emptiōis quondam facte non probatur quod poſterior emptio ſit iniuſta:nec propterea preſumitur mala fides.hoc dicit.dic vt ibi dixi.ſ.eodem.l.ſecunda.

a ¶ Tertius.Vide Bal in.§.his conſequenter.hic alleg.

b ¶ Sed circa hoc.Vide in.l.cum furti.ff.de in lit.iuran.⁊ Imo.in.c.pe.in vlt.char.de emp.⁊ ven.⁊ Bal.hic eſt corruptus.

b ¶ Sed circa. No.qd ſi teſtes dicunt ꝙ res valet decē plus,nil releuet.vide Bal.in.l.cum furti.ff.de in li.iu.in.l.⁊ ſi poſt tres.ſi qs cau. ⁊ in.l.ab hoſtib⁹.in.§.ſi quis ſimpliciter.ff.ex qb⁹ cau.ma.⁊ ego no.ad Bar.in.l.ſi qs intentione.ff.de iud.And.Barb.

c ¶ Denuo.Vide not.per Bal.in.l.j.in vlti.colū.j.de ſen.que ꝓ eo qd iter.ꝑfer.⁊ Imola.in.c.pen. extra de emptio.⁊ venditio.

d ¶ Itē non probat.Tu vide tex.no.i.l.ſi j.de pre.naui.li.xj.vbi res tantū valet,quātū inuenitur eſtimata in eſtimo cōmunis.et vide Bar. in.l.ſeptem diebus.j.de ero.mili.anno.lib.xij.⁊ Ang.in auſ.de nō ali.§.qꝛ vero.⁊ ibi eſt text.cum gl.no.de loco magni pretij,⁊ parui redditus,quō debet eſtimari pēſio.⁊ vide Bar.in l.pretia.ff.ad.l.fal.⁊ in.l.ſi ſeru⁹.de condi.fur.⁊ in l.ſi fundum per ſideicōmiſſum.de lega.j.vide optimū.tex.⁊ ibi Ange.in.l.ſi quidem.ff.d euic.⁊ ibi valet ſecundum bonitatem fructuū.⁊ Ang.ſin.loquitur.⁊ ibi do.Ioā.in.l.pretia.preal.vide omnino.et tex.in.l.j.§.ſi heres.ad trebel.in l.mortis cauſa capio.ff.de do.cauſa mor.in.c.in ciuitate.de vſur.Itē dicitur parui valoris reſpectu mali vicini:vt.l.qd ſepe.§.fi.ff.de contrahen.emp.⁊ facit qd no.Bar.in.l.ſi ita.§.fi.ff.de fundo inſtru.ita plus valet ꝑpter bonos vicinos.l.ſi cui fundus.ff.d leg.ij.facit quod habetur in.c.cōſtitut⁹.de in inte.reſti.c.ad queſtiones.de re.permu. vide q̄ dixi late.⁊ ibi Doct.in.c.cū cauſa.el.ij.de teſti.vide.c.cū Io.de fi.inſtru.vbi probatur ꝙ preſumitur res tantum valere,quantum qs potuit habere ab alio.vide ibi do.Pe.⁊ do.Abb.⁊ ibi dixi.Andreas Barba.

e ¶ Publica.Vide Bar.in.l.fi.j.de pred.naui.li.xj.⁊ Ang.in.l.pretia rerum.ff.ad leg.fal.⁊ Imo.in.c.pe.de emp.⁊ vend.

f ¶ Sed pone.Adde no.per Bal.in.l.j.in vlt.col.i ver.quero.nū quid per inſtrumenta veterū empti.j.de ſen.que ꝓ eo qd inter.profe.⁊ qd no.Bar.in.l.pretia.ff.ad.l.fal.⁊ Imo.in.d.c.pen.de emp.⁊ vendi.

g ¶ Sed pone.Vide Io.d Imo.in.l.Inter pares.ff.d re iud.⁊ Doc. in.d.§.ſi plures.hic alle.⁊ Imo.i.c.pe.d empt.⁊ vēdi.vbi aliter dicit. ⁊ vide Bal in.c.In noſtra.de teſti.⁊ atteſta.extra.⁊ Sali.hic.

h ¶ Sed hic.Vide per Bal.in.l.ad officium.ſ.cōmuni di.vbi dicit cōtrariū.per Ang.⁊ Imo.in.l.qui Rome.§.coheredes.ff.de ver.obl. l.dudum.ſ.de contrahen.empt.vbi tenet idem quod Bal hic.

h ¶ Sed hic occurrit.Not.quod ex ſubhaſtatione preſumitur iuſtum pretium:⁊ ſic facit pro opi.Ange.in.l.ſciendum.ff.de verborū obli. licet aliqui eum reprobent.facit quod no.idē Bal.in.l.non licet.ff.de contrahen.emp.And.Barb.

¶ Lex quinta.

SI dolos. Ratiōe doli cō‑tract⁹ reſcidit,⁊ quicquid ſecutū eſt ex eo,vel ob eū.h.d.l.⁊ eleganter.in prin.ff.de dolo.

¶ Lex ſexta.

NOn eſt. Licet qs velit red‑dere duplum.non reſcinditur venditio perfecta.h.d.⁊ no.iſtum caſum.

¶ Lex ſeptima.

RAtas. Cōceſſo vno incōue‑nienti,ſequit̄ aliud.ad hoc alleg.hic tractat Cy.de ma

1 teria illius titu.qđ quilꝫ iur.tamē talis materia non eſt hic tractāda:ſed in.l.j.§.j.illius tit.⁊ dic vt ibi.

¶ Lex octaua.

SI voluntate. Cōtra‑ctus nō reſcinditur,niſi deceptio ſit vltra dimidiā iuſti pretij,inſpecto tēpo‑re cōtractus.h.d.dic vt.ſ.eo.l.ij.¶ Et no.hic ꝙ licet multa verba in contractibus interue‑niant hincinde,tamē ſola concluſio dicitur eſſe cōtractus:nec eſt in iure melior tex.Tene bene menti.

¶ Lex nona.

PRetij. Pro pecunia nume‑rāda poſſunt dari pe

a cora,⁊ videtur datum pretiū.h.d.¶ Extra[a] not.qđ nomen vēditio‑nis quandoqꝫ ponitur pro contractu innomi‑nato:vt.ff.de preſcrip.ver.l.Inſulā.⁊ hic Cy.

¶ Lex decima.

b **DOlus.** Dolus[b] conſiſtit in animi qualitate,non in rei pretio.h.d.⁊ no.gl.hic poſitā.que ponit verba ⁊ actus,ex quibus colligatur dolus.⁊ tene mēti:q2 valde no.ſunt.

¶ Lex vndecima.

VEnditor. Scientie nō in‑fertur dol⁹.⁊ lꝫ pretium nō ſit vſqꝫquo conueniēs,ꝯct⁹ tenet cōcor.ſ.eo.l.ſi volūtate.

¶ Lex duodecima.

NOn idcirco. Neceſſitas rei familia‑ris ꝯctū inefficacem non reddit,⁊ ſa‑piens eſt qui non petit illicita.h.d.

¶ Lex decimatertia.

SI maior. Proteſtatio nō habētis ius p‑teſtandi,non officit cōtractui.con‑cor.ff.de mino.l.tuto.

¶ Lex decimaquarta.

EA conditione. Lꝫ non ſeruetur modus,nō reuocat̄ vendi‑tio:ſed agitur ad modū implendū,vel eqpollēs.h.d.no.¶ No.ꝙ ſi id qđ erat ſol‑uēdū ab emptore ſoluat vēditor,recuperat ab ēptore,⁊ ſic ſi vēditor poſt traditā poſſeſſionē

c ſoluit[c] collectas,recuperat ab ēptore,qđ tene

d mēti.¶ Et not.[d] qđ dubitatio huius.l.erat in verbis in contractu,ea conditione,vnde quaſi non exiſtente conditiōe videbatur poſſe rece‑di a contractu.Sed hoc non obſtat:q2 iſta ver ba non faciunt cōditionē:vt.ff.pro ſoc.l.ſi ſo‑cietatem mecū.ſed ſonant qđ pacta ſeruentur,⁊ onera ſubeantur:.vt.ff.de coniung.cū eman.lib.l.nihil.⁊ ibi per Bar.

¶ Lex decimaquinta.

e **QUiſquis.** Imputet[e] ſibi ille qui vendidit rem cuius pretium ignorauit:quia non debuit eſſe tam negligēs ⁊ ſu‑pinus.h.d.tamē iſta negligentia non officit,ſi leſus eſt vltra dimidiā iuſti pretij.ſ.eo.l.ij.dic vt ibi dixi.

¶ Lex decimaſexta.

SI quos. Publicus exactor debet res vendere gratioſe,neqꝫ in ſubhaſtationib⁹ frau‑dē committere.h.d.not.⁊ dic vt dixi.ſ.ſi aduer.fiſ.l.edi‑cto.Bald.

¶ Lex decimaſeptima.

HI qui. Furtiui ⁊ clandeſtini cōtractus in p̄iudi‑cium fiſci nō tenent.h.d.no.¶ Et not cō‑tra comitatenſes,qui ſuas poſſeſſiōes alienant ficte in‑fraudem cataſtri.cōcor.ff.ad muni.l.ordine.§.In fraudē,⁊ ibi per Bar.

¶ Lex decimaoctaua.

VEſtium. Proceres palatij ſiue conſiliarij qui ſtant ad cōſilium domini,nō poſſunt

1 emere res ſubditorū.h.d.no.¶ † Et not.hanc.l.quāquā etiā iſti non habēt iuriſdictionē:tamen poſſunt habere,qđ verum puto.niſi emant de cōſcientia quōdā domini:q2 ceſſat oīs ſiniſtra ſuſpitio.l.nō eſt veriſimile.in prin.ff.qđ met.cau.nec intelligo hanc.l.niſi in magnis cōſiliarijs magnorū dominorū,qui tenent lo‑cum principū.ſicut ſunt regis legati,⁊ Cardinales.⁊ dn̄i magnarū ciuitatū.nō enim debet intelligi de cōſiliarijs Epiſcoporū,vel magi ſtratuū minorū eccleſiaſticorū ⁊ perpetuorū,nec ſeruat̄ de ꝯſuetudi‑ne in ipſis.⁊ adde qđ no.in.l.pe.ſ.ſi cer.pe.⁊.ff.de iu.fiſ.l.aufert.§.qđ a preſide.⁊ dic vt ibi per Bar.⁊.in.l.j.ſ.de condi.indebi.

¶ Quando liceat ab emptione diſcedere. Rubrica.

¶ Continua iſtam rubricam,vt in glo.

1 Re integra facilis eſt diſſolutio eorū que ſolo conſenſu ꝯhuntur
2 Venditor ſi ſe conſtituit precario nomine poſſidere:an a tali ꝯtractu poſſit diſſenſu recedi:⁊ nu.3.
4 Donatio ſicut nudo ꝯſenſu perficit̄:an poſſit ſolo diſſenſu diſſolui.
5 Res quando dicatur integra.
6 Ablatiui abſolute poſiti,an in contractibus faciant modū,vel con‑ditionem.
7 Conſtitutio precarij facta procuratori:an faciat trāſire poſſeſſiōem et dominium.
8 Confeſſus fuit quidam ſe habere in feudū quoddam caſtrū a quo‑dam milite pro ſe ⁊ pro conſortibus.⁊c.quid operatur talis cōfeſſio erga conſortes.

¶ Lex prima.

REquidē. Sicut emptio ⁊ vēditio ſolo ꝯſenſu ꝯhit̄,ita ſolo diſſenſu diſtrahit̄.niſi a traditione ſumat effectū,quo caſu niſi retradatur,

1 nō diſtrahitur.h.d.no.¶ † No.ꝙ re integra facilis eſt diſſolutio eorū que ſolo cōſenſu ꝯhuntur ⁊ diſtrahūt̄:ſꝫ re nō integra,requirit̄ act⁹ retro ſimilis,nec mirū.q2 p quoſcūqꝫ modos res ꝯhit̄,p eoſdē diſſoluit̄:vt.l.put gſqꝫ.ff.đ ſo.ff.de re.iu.l.nil tā naturale.⁊.ff.de ſer.vr.p̄d.l.tria predia.Et aduer tatis.gl.nō examinat iſtā.l.hic.ſed.ff.de pac.l.ab emptiōe.Unde pro

f intellectu iſtius no.l.primo quero.[f] vtrū iſte diſtract⁹ ſit bone fidei:⁊ dōm eſt ꝙ ſic:vt.d.l.ab emptiōe.ibi:q2 bone fidei.⁊c.hoc eſt vtile ſci re:q2 ſi dol⁹ daret cauſam huic diſtractui,diſtract⁹ videret̄ eſſe nul‑lus ipſo iure,⁊ remaneret primus ꝯctus in ppria forma.facit qđ no.ſ.de in integ.reſti.mi.l.de tutela.ſicut igit̄ habitus eſt bone fidei,ita

2 ei⁹ priuatio.qđ eſt notabile.¶ † Sed quero[g] qđ ſi vēditor conſtituit

g ſe precario noie poſſidere pro ēptore,vtrū ſolo diſſenſu ab iſto ꝯctu poſſit ipſo iure recedi:⁊ videt̄ qđ nō,nā iſte ꝯct⁹ fuit ciuili traditio ne ſubmiſſus,⁊ traxit ſecū tranſlationē dn̄ij:vt.ff.de acqui.poſ.l.qđ meo.nudo aūt pacto nō poſſet dn̄iū trāſferri.vt.ſ.de ꝯdi.ob cau.l.ea

h lege.¶ † Itē ex cōſtitutione[h] precarij trāſiuit poſſeſſio:vt.ff.đ pca.l.⁊ hꝫ.§.eū q.nō eſt trāſlata:⁊ ſic nō interuenit actus retro ſimilis,nec in iure,id eſt dn̄io,nec in facto.id eſt i poſſeſſiōe,q̄ in facto cōſiſtit:vt ff.ſi ſer.ven.l.ij.§.Pōpo.¶ Itē in conſtitutione precarij vēditor libe ratus eſt a traditione iuris:q2 ſolū trāſtulit dn̄iū,vel vſucapiēdi cō‑ditionē,vnde amodo nō pōt ampli⁹ trāſferre:vt.ff.de ꝯhen.emp.l.ſi cū fundū.§.fere.⁊ dato ꝙ nō eſt liberatus a traditiōe facti:tn̄ nō eſt vis:q2 liberatio per liberationē tolli nō pōt:vt.ff.de pact.l.ſi vn⁹.§.pact⁹ ne peteret.in gl.que incipit in opponēdo.in fi.ex quib⁹ ratio‑nibus aperte cōcludit̄ ꝙ interueniente p̄cario nō poſſit ipſo iure ab emptione recedi.q2 non interuenit actus,q poſſit reſoluere precariū in triplici virtute predicta,ſcilicet dn̄ij trāſlationis,poſſeſſiōis trā‑ſlate,⁊ liberatiōis queſite,⁊ iſta eſt veritas,ſi emptor vel vēditor tē‑pore cōſtitutionis precarij poſſidebat:ſed ſi non poſſidebat,tūc aut

i precarium[i] non auget vim ſimplicis cōſenſus,etiā ſi venditor poſtea ceperit poſſidere:q2 in noua poſſeſſione nō eſt conſenſus inter par‑tes:vnde nec dominiū tranſit,nec poſſeſſio:nec acquiritur liberatio.ſed traditionē opus eſt:vt.ff.de rei vendi.l.ſi a titio i gl.que incipit.

3 ſcilicet rei vēdi.¶ † Sed ꝯ hanc determinationē opp.⁊ videtur qđ interue

a ¶ Extra.Intelli ge:vt in.l.j.ī.de re permu.vbi vi‑de Bal.

b ¶ Dolus.Vide Bal.in.l.ij.in.xiij.q.ſ.eo.

c ¶ Solnit.Vide Bal.in.l.cū pro‑ponas.ſ.pro ſoc.

d ¶ Et no.De his.Vbi eadē ꝯditio ne.vide Bal.in.l.cū res.ī.đ dona.

e ¶ Imputet.No.ſinguiarē caſum.in quo nō habet locū remediū.l.ij.ſ.eo.tit.vide do.Jo.in.l.ſi quis cū aliter.ff.de verb.ob.Idem dicit in tranſactione.tex.eſt ſing.in.l.Lu‑cius.§.fi.ff.ad tre bel.idē dicit vbi interuenit decre tum iudicis.text.eſt ſing.in.l.j.ī.de p̄d.decu.li.x.Idē dicit vbi preceſſit ſubhaſtatio.ita ſin.dixit Ang.in l.ſciēdū.ff.de ver.obli.And.barba.

f ¶ Quarto.Vide Bar.in.l.ab em‑ptione.et in.l.de tutela.hic alleg.

g ¶ Sꝫ quero.Ad de gl.plenā ibi.et Bar.⁊ Doc.in.l.ab emptione.ff.de pac.

h ¶ Itē ex cōſtitu tione.Not.qđ inē teruenjente pre‑cario,non poteſt ipſo iure diſcedi a contractu.vide Bar.in.l.ab em‑ptione.ff.de pac.And.Barba.

i ¶ Precariū.Fa cit quod no.gl.et Ange.in.l.ij.ī.de acqui.poſ.